

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

А. І. Тернова

**СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ. ТЕЛЕБАЧЕННЯ.
ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПРОДУКТУ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до лабораторних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності 061 «Журналістика»
освітньої-професійної програми «Журналістика»
денної форми здобуття освіти

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № 7 від 23.02.2021р.

Запоріжжя

2021

УДК : 654.19:654.198:005.8(075.8)

Т 353

Тернова А. І. Спеціалізація. Телебачення. Технологія створення аудіовізуального продукту : методичні рекомендації до лабораторних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Журналістика» освітньо-професійної програми «Журналістика» денної форми здобуття освіти. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 54 с.

Навчально-методичне видання містить плани лабораторних занять, практичні завдання та рекомендації до їх виконання, питання для самоперевірки, тести для контролю знань, рекомендовану літературу з дисципліни, глосарій та три додатки (у яких вміщені інструкція з техніки безпеки, таблична форма сценарію, тематика курсових робіт). Воно зорієнтоване на практичне опанування бакалаврами головних етапів (довиробничий, виробничий та післявиробничий) створення аудіовізуального продукту.

Видання призначене студентам 3 курсу освітньо-професійної програми «Журналістика», які обрали спеціалізацію «Телебачення».

Рецензент

Н.В. Романюк, кандидат філологічних наук, доцент кафедри видавничої справи та редагування.

Відповідальний за випуск

Л.В. Чернявська, доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
ЗМІСТ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ	5
Лабораторні заняття 1–3. Теорія екранної творчості	6
Лабораторні заняття 4–6. Практика екранної творчості	9
Лабораторні заняття 7–9. Композиція як основа творчого вияву автора ...	11
Лабораторні заняття 10–12. Сценарій телевізійних матеріалів	14
Лабораторні заняття 13–15. Мізансцена й пластика змісту екранного твору	16
Лабораторні заняття 16–18. Технологія зйомки на різних локаціях	19
Лабораторні заняття 19–21. Операторські прийоми під час подієвої зйомки	21
Лабораторні заняття 22–24. Практикум на знімальному майданчику	23
Лабораторні заняття 25–27. Звукове оформлення телевізійних матеріалів	26
Лабораторні заняття 28–30. Комп'ютерні програми для монтажу відео ...	28
Лабораторні заняття 31–33. Практика монтажно-тонувальної роботи	30
Лабораторні заняття 34–36. Фінальний постпродакшен	32
ТЕСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ	34
ГЛОСАРІЙ	40
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	44
ДОДАТОК А ІНСТРУКЦІЯ З ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ	46
ДОДАТОК Б ТАБЛИЧНА ФОРМА ТЕЛЕВІЗІЙНОГО СЦЕНАРІЮ	51
ДОДАТОК В ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ	53

ПЕРЕДМОВА

Сьогодення освітнього процесу на факультеті журналістики вимагає максимального його наближення до виробничих потреб ЗМІ. Підготовка фахівців спеціалізації «Телебачення», відповідно, базується на низці діючих майданчиків для належного оволодіння студентами журналістськими навичками і вміннями та максимальною її наближеністю до реальної професійної діяльності на телебаченні (так званий «кейс-метод»). Важко не погодитися з думкою Н. Темех про те, що «особливу цінність знання набувають тоді, коли в ході практичної діяльності вони набувають умінням. “Знай та вмій” – ця формула звертання до молодого телеглядача стала лейтмотивом науково-популярного телебачення».

Створення телевізійного матеріалу (не зважаючи на жанр) є явищем складним і впоратися з таким завданням студенту допомагають практичні вміння й навички, які базуються на теоретичних знаннях. Водночас розуміння сутності й головних етапів (довиробничий, виробничий та післявиробничий) роботи журналіста під час підготовки якісного аудіовізуального продукту (з належними композиційно-змістовими компонентами матеріалів та необхідними структурними складниками), які вивчалися у процесі викладання різних курсів, передбачає практичне застосування всіх набутих знань і вмінь у журналістській діяльності на практиці. Телевізійна програма чи проєкт передбачає зв'язки різного характеру: єдність матеріалів, змістова цілісність, композиційна відповідність, відповідна верстка, аудіовізуальна реалізація тощо.

Технологічно підготовка телепрограми чи проєкту досягається не тільки пошуком і обробкою інформації, поєднанням компонентів відповідними зв'язками, подієвими складниками, виробленням єдиної концепції авторів аудіовізуального продукту тощо, а й застосуванням провідних методик навчання, що мотивують журналістську творчість, дозволяють підвищувати рівень професійної підготовки майбутніх медійників. Виконання практичних завдань відбувається під час взаємодії представників групи, що сприяє вихованню колективізму та відповідальності за результати спільної діяльності, а також формує комунікативні якості кожного студента і вміння раціонально розподілити виробничі процеси між учасниками творчої групи. Перевагою такого диференційованого навчання є також опосередковане керівництво освітнім процесом викладачем телевізійного курсу.

То ж головною *метою* дисципліни «Спеціалізація. Телебачення. Технологія створення аудіовізуального продукту» є набуття студентами-журналістами чітких, систематизованих знань про специфіку створення якісного телевізійного продукту та практичних навичок професійної обробки відео- і аудіоматеріалів за допомогою комп'ютерних програм пакету компанії Adobe – «Adobe Master Collection», які на сучасному етапі телевізійного виробництва вважаються найбільш прийнятними.

Головними завданнями курсу є дати студентам поглиблені знання про етапи створення телевізійного продукту та сформувані у них розуміння

професійних ролей і вимог, які будуть висуватися до них у професійній діяльності, привчити їх до колективної роботи над телевізійним проєктом; виробити практичні навички роботи з технічним обладнанням (відеокамерою й оснащенням) та розкрити можливості використання відеозасобів для створення естетично завершеного телевізійного продукту; навчити студентів у студії та «у польових умовах» і здійснювати якісну обробку відео в комп'ютерній програмі нелінійного монтажу Adobe Premiere Pro CS1,5-6.0 (CC), аудіозаписів в Adobe Audition CS1.5-6.0 (CC), а також ознайомити з інтерфейсом програми Adobe After Effect CS1.5-6.0 (CC) і його практичним застосуванням.

У результаті вивчення курсу студент буде **знати**:

- головні етапи створення якісного аудіовізуального продукту;
- правила відеозйомки та техніку використання відеообладнання;
- основні сучасні цифрові технології створення відеопродукту;
- техніку верстки телевізійної програми;
- основні сучасні програми нелінійного відеомонтажу та їх можливості.

За підсумками вивчення дисципліни студент буде **вміти**:

- практично застосовувати набуті знання і вміння під час журналістської творчості;
- знаходити нові змістові форми та формати репрезентації телевізійних матеріалів на екрані;
- працювати з відеотехнікою на різних локаціях, створювати тексти та адаптувати їх для подальшого використання у телевізійних матеріалах;
- створювати сценарії програм та дотримуватися всіх етапів продакшену;
- використовувати основні програми нелінійного відеомонтажу та їх можливості;
- працювати в команді та знаходити компромісні рішення у процесі виготовлення якісного аудіовізуального продукту творчою групою студентів.

Засвоєні теоретичні знання та вироблені практичні навички й уміння нададуть молодим журналістам таких **компетентностей**, як от:

- здатність застосовувати набуті знання і вміння під час самостійної журналістської творчості;
- вільно оперувати спеціальною термінологією для вирішення професійних завдань;
- здатність знаходити нові змістові форми та формати репрезентації телевізійних матеріалів на екрані;
- здатність застосовувати техніку верстки телевізійної програми;
- здатність створювати медіаконтент державною мовою;
- здатність швидко адаптуватися у різних редакціях телевізійних підприємств в умовах ринкової економіки.

Укладач цього видання сподівається, що під час створення повноцінного телевізійного проєкту (телепрограми), кожен студент зуміє розкрити й продемонструє свій творчий потенціал та дотримається головних стандартів ефірної мовлення: чесності, об'єктивності й неупередженості, а також культури, виховання та журналістської етики.

ЗМІСТ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні заняття 1–3. Теорія екранної творчості

План

1. Основні шляхи розвитку сучасної відеоіндустрії.
2. Цифрове телевізійне мовлення і інтернет-телебачення.
3. Телевізійна журналістика у сучасному суспільстві.
4. Стан сучасної відеоіндустрії на вітчизняному і світовому ринках.
5. Конвергенція ЗМІ і українські реалії екранної творчості телевізійників.
6. Аудіовізуальний продукт як художньо-образне відображення дійсності.

☛ **Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, плазмова панель.

📖 **Практичні завдання до лабораторних занять:**

– Укладіть таблицю: конвергентні редакції українських телевізійних мовників.

— Підберіть з фахових і лінгвістичних ресурсів (можна частково використати рекомендовану літературу) п'ять різних тлумачень поняття «аудіовізуальний продукт», «телевізійний матеріал (проект, програма)», «екранний твір» із вказівкою джерела (повних бібліографічних чи електронних даних).

– Підготуйтеся до гри «Ти – найдопитливіший» на занятті.

📖 **Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у виявленні змін у сучасному медіапросторі через перехід України на цифровий формат телемовлення та їх вплив на конвергентні процеси у ЗМІ й виробництво телематеріалів зокрема.

☛ **Увага!** Для успішного опанування питань плану необхідно опрацювати та занотувати ключові моменти рекомендованої літератури. Згадайте, що таке конвергентні ЗМІ та в чому їхня відмінність від традиційних телевізійних редакцій. Поміркуйте над перевагами й недоліками сучасного цифрового телевізійного мовлення та причинами стрімкого розвитку інтернет-телебачення.

Для укладання таблиці (мінімально на п'ять позицій) спочатку промоніторте сторінки студій із виробництва телепродуктів на вітчизняному і світовому ринках, та з'ясуйте, який контент наразі переважає.

Поміркуйте над перевагами й недоліками сучасного цифрового телевізійного мовлення та причинами стрімкого розвитку інтернет-телебачення. Для аналізу та опису результатів обирайте провідні українські мовники.

Водночас, зверніть увагу й на одного з регіональних мовників (будь-якої форми власності).

Під час пошуку вдалих трактувань понять керуйтеся сучасними виданнями, законодавчими матеріалами, що регулюють діяльність ЗМІ, дійсними електронними ресурсами. Наприклад: «Аудіовізуальний твір – це твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових чи дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є:

- кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайд-фільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими» (Ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 р.);

- або «аудіовізуальний твір – частина телерадіопрограми, яка є об'єктом авторського права, має певну тривалість, авторську назву і власну концепцію, складається з епізодів або цілісних авторських творів, поєднаних між собою творчим задумом і зображувальними чи звуковими засобами та яка є результатом спільної діяльності авторів, виконавців та виробників» чи «Національний аудіовізуальний продукт – програми, фільми, аудіовізуальні твори, вироблені фізичними або юридичними особами України»;

- або «передача (телерадіопередача) – змістовно завершена частина програми (телерадіопрограми), яка має відповідну назву, обсяг трансляції, авторський знак, може бути використана незалежно від інших частин програми і розглядається як цілісний інформаційний продукт»;

- чи «програма (телерадіопрограма) – поєднана єдиною творчою концепцією сукупність передач (телерадіопередач), яка має постійну назву і транслюється телерадіоорганізацією за певною сіткою мовлення» (Ст. 1 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.1993р.). Вибірку краще здійснювати з різних джерел, наприклад, лінгвістичних праць: «Аудіовізуальний твір – такий, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, МС чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього)» (Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т 2. С. 38–39);

- або «Телевізійна передача, телерадіопередача, телепередача – змістовно завершена частина програми ТБ з відповідною назвою, обсягом трансляції й авторським знаком, що може бути використана незалежно від інших частин

програми і розглядається як цілісний інформаційний продукт» (Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. С. 197; 471).

Вимоги до змісту та оформлення практичних завдань:

На лабораторному занятті треба усно презентувати знання теоретичних питань теми та продемонструвати рівень підготовки до гри на парі.

Заповнену таблицю (мінімум на 5 позицій) необхідно приєднати до відповідного плану на платформі Moodle за покликанням: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1885>. Назвіть файл формату doc чи docx за своїм прізвищем і позначте номер теми (наприклад: Тернова_1).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дмитровський З. Телевізійна журналістика : навч. посіб. Вид 3-тє, доповн. Львів : ПАІС, 2009. 224 с.
2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.
3. Яковець А. Телевізійна журналістика: теорія і практика : підручник. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 240 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.
2. Гоян В. Журналістська творчість на телебаченні : монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 319 с.
3. Журналістика: словник-довідник / авт.-уклад. І. Л. Михайлин. Київ : Академвидав, 2013. 320 с.
4. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т 2. 348 с.
5. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КІІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КІІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.
6. Gerald Millerson. Effective TV Production (Media manuals). URL: <https://www.ebay.com/itm/Effective-TV-Production-Media-manuals-By-Gerald-Millerson-/312860754051>.
7. Herbert Zettl. Television Production Handbook. 12th Edition. Mason, 2015. URL: <https://www.cengagebrain.co.uk/shop/isbn/9781285052670>.
8. Production management (TV). *BBC ACADEMY*. URL: <https://www.bbc.co.uk/academy/en/collections/tv-production-management>.

Питання для самоперевірки:

1. Що називають аудіовізуальним продуктом?

2. Чим це поняття відрізняється від телевізійного матеріалу?
3. Коли і чому Україна перейшла на цифровий формат мовлення?
4. Як конвергентність ЗМІ вплинула на технологічні процеси телевізійного виробництва?
5. У чому відмінність сучасної відеоіндустрії на вітчизняному і світовому ринках?

Лабораторні заняття 4–6. Практика екранної творчості

План

1. Відеотехніка і її вплив на якість екранного зображення.
2. Технічні можливості сучасного відеообладнання та оснащення.
3. Творчі і виробничі засоби та методи телевізійного мовлення.
4. Технологія творчої, організаційної та виробничої роботи з підготовки до реалізації телевізійних матеріалів.
5. Етапи виробництва аудіовізуального продукту (препродакшен, продакшен, постпродакшен) та їх організація.
6. Авторський телепродукт та способи його донесення до глядача.
7. Формати телепрограм та особливості командної роботи творчих груп.

♣**Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, плазмова панель, відеотехніка та телевізійне оснащення.

✍**Практичні завдання до лабораторних занять:**

– Розпишіть схематично головні етапи виробництва аудіовізуального продукту (препродакшен, продакшен та постпродакшен).

Проведення гри «Ти – найдопитливіший», яке полягає у презентації найновіших, найточніших та неповторюваних тлумачень провідних понять з теми лабораторного заняття.

📖**Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у з'ясуванні сучасних підходів у виробництві телевізійних матеріалів, зокрема технології творчої, організаційної та виробничої діяльності співробітників різних редакцій на телебаченні.

♣**Увага!** Опрацюйте рекомендовану літературу та зробіть нотатки, таким чином підготуйтеся до усного опитування на парі.

З наявним оснащенням та відеотехнікою для виконання практичних завдань студенти будуть ознайомлені безпосередньо у спеціалізованих аудиторіях навчальної лабораторії телевізійної журналістики.

Для виконання першого завдання необхідно чітко визначитися із трьома етапами виробництва аудіовізуального телематеріалу. На першому етапі (препродакшен) – це обрання теми, формату, жанрової реалізації, хронометражу, платформи для опублікування (трансляції) ... тобто формування уявної структури й визначення необхідних компонентів майбутнього твору.

На другому (продакшен) – треба зазначити, якими технічними засобами і людськими ресурсами ви будете забезпечувати наповнення візуального і звукового ряду цього аудіовізуального продукту. Саме на цьому етапі треба визначитися із локаціями та здійснити зйомку (необхідних коментарів, стендапів, бліц-опитувань тощо), а також зафіксувати аудіокомпоненти свого матеріалу. Не забудьте про таймінг та дедлайни виконання виробничих моментів у підготовці майбутнього матеріалу.

Третій етап (постпродакшен) передбачає монтажну-тонувальний період роботи над аудіовізуальним продуктом (що саме, коли і де це буде відбуватися, скількома персонами, хто й за який вид роботи буде відповідати).

Пам'ятайте, що ретельне планування – це запорука створення якісного, ефірного телевізійного матеріалу.

♣**Увага!** Опис головних етапів підготовки аудіовізуального продукту, після обговорення й аналізу на занятті, необхідно приєднати до відповідного плану на платформі Moodle за покликанням: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1885>. Назвіть файл формату doc чи docx за своїм прізвищем та позначте номер теми (наприклад: Тернова_2).

♣**Увага!** Під час гри у найдопитливішого студент має продемонструвати не тільки записаний (зафіксований на будь-який носій) перелік термінів та їхнє тлумачення, а й повинен усно відтворити трактування поняття з обраного ресурсу. Принцип гри полягає у виявленні найоригінальнішої та найточнішої назви й сучасного тлумачення ключового терміна.

☞ РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дмитровський З. Телевізійна журналістика : навч. посіб. Вид. 3-тє, доповн. Львів : ПАІС, 2009. 224 с.

2. Мой Д., Ордольтф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика / за заг. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.

3. Яковець А. Телевізійна журналістика: теорія і практика : підручник. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 240 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.

2. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т 2. 348 с.

3. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.

4. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / пер. з англ. Н. Гороховець. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 407 с.

5. Тернова А. Технологічні прийоми операторської майстерності при підготовці якісного аудіовізуального матеріалу. *Молодий вчений*. Серія «Соціальні комунікації». Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2014. №1 (03). С. 245–249.

6. Gerald Millerson. Effective TV Production (Media manuals). URL: <https://www.ebay.com/itm/Effective-TV-Production-Media-manuals-By-Gerald-Millerson-/312860754051>.

7. Herbert Zettl. Television Production Handbook. 12th Edition. Mason, 2015. URL: <https://www.cengagebrain.co.uk/shop/isbn/9781285052670>.

8. Ralph R. Donald, Riley Maynard, Thomas D. Spann. Fundamentals of Television Production. 2nd edition. New York, United States : Taylor & Francis Inc, 2007. 340 p.

Питання для самоперевірки:

1. Що називають творчими засобами телевізійного мовлення?
2. Якими синонімічними назвами можна замінити поняття «препродакшен», «продакшен», «постпродакшен»?
3. Що називають «авторським телепродуктом»?
4. Які формати телепрограм переважають на українському просторі?
5. Чи залежить якість екранного зображення виключно від рівня технічних засобів? Аргументуйте свою відповідь.

Лабораторне заняття 7–9. Композиція як основа творчого вияву автора

План

1. Композиція як художньо-творче рішення автора.
2. Композиція кадру на телебаченні та у кіно.
3. Композиційні рішення на фото та в образотворчому мистецтві.
4. Композиційне рішення в телевізійній журналістиці відповідно до жанрів (інформаційні, аналітичні, художня публіцистика).
5. Композиція телевізійного кадру як основа художньо-творчого аспекту роботи відеооператора.
6. Відображення реального світу у межах відеокадру.

7. Композиція кадру і світло. Світлотіньове освітлення. Світлотональне освітлення. Локальне, контражурне чи силуетне світло та кольорова палітра.

♣**Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, плазмова панель, студійні світлові пристрої (софіти, накамерне світло).

✍**Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Підберіть по 3 приклади з різними композиційними рішеннями на телебаченні та у кіно.
- Підберіть по 4 приклади з різними композиційними рішеннями на фотографіях та в образотворчому мистецтві (можна фото, скріншоти).
- Укладіть список художньо-творчого вирішення композиції телевізійного кадру (врахуйте різні жанри матеріалів: інформаційні, аналітичні, художня публіцистика).

📖**Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у з'ясуванні спільного і відмінного у побудові композиції у різних видах мистецтва, до якого певний час відносили й телебачення (наразі, лише частина екранних творів має художню цінність).

Опрацюйте рекомендовану літературу та зробіть нотатки, таким чином підготуєтеся до усного опитування з питань плану на парі.

♣**Увага!** Для виконання практичних завдань краще обирати відеофрагменти з ефіру українських телевізійних мовників та уривки із кінофільмів вітчизняного виробництва. Демонструвати свій вибір ілюстративного матеріалу на занятті студент може із будь-якого ресурсу (попередньо прописавши тайм-код), якщо персональна комп'ютерна техніка й її програмне забезпечення не дозволяють «відокремити» обрані фрагменти.

Обрані приклади до першого та другого завдань треба представити на занятті та аргументувати свій вибір усно.

Матеріали щодо другого завдання, після аналізу й обговорення на парі, необхідно приєднати до відповідного плану на платформі Moodle за покликанням: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1885>. Назвіть файл формату doc чи docx за своїм прізвищем та позначте номер теми (наприклад: Тернова_3).

Підготовлений перелік художньо-творчих підходів у зазначених інформаційних, аналітичних матеріалах та у телепрограмах художньої публіцистики треба захистити на парі, демонструючи відеофрагменти на користь свого вибору. Буде доречним запропонувати для перегляду уривки із фактажу, який студенти вибирають для власного наукового дослідження за цією дисципліною. Перелік тем для курсових робіт розміщений у додатку В.

❖**Увага!** Обирати приклади художньо-творчого вибору автора матеріалу (по два на кожний жанровий різновид) можна із теле-, кіноматеріалів різних країн (крім РФ). Обов'язково врахуйте вивчені різновиди студійного світла, які є одним із елементів зображально-виражальних засобів під час побудови композиції телевізійного кадру й є важливим інструментом у відображенні реального світу у межах відеокадру при створенні аудіовізуального продукту.

☞РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дмитровський З. Телевізійна журналістика : навч. посіб. Вид 3-тє, доповн. Львів : ПАІС, 2009. 224 с.
2. Мой Д., Ордольтф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика / за загал. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.
3. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.
2. Гоян В. Журналістська творчість на телебаченні : монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 319 с.
3. Лісневська А., Коженівська Т. Мистецтво телевізійного репортажу : навч.-метод. посіб. для студ. з напряму підготовки «Кіно-, телемистецтво» та «Тележурналістика». Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 190 с.
4. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець;КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.
5. Сербенська О., Бабенко В. Основи телетворчості : практикум. Львів : ПАІС, 2007. 112 с.
6. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / пер. з англ. Н. Гороховець. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 407 с.

Питання для самоперевірки:

1. Що наразі називають композицією?
2. Чи відрізняється композиція літературного та телевізійного твору?
3. Якими критеріями має керуватися оператор, аби вибудувати правильну композицію телевізійного кадру?
4. Яка роль композиції кадру у фотомистецтві?
5. Як освітлення об'єктів чи предметів може вплинути на композицію телевізійного кадру?

Лабораторне заняття 10–12. Сценарій телевізійних матеріалів

План

1. Сценарій телевізійний. Структура і технологія підготовки.
2. Виразальні засоби режисури.
3. Пластика і звук екранного мовлення.
4. Темпо-ритмічна організація телевізійних матеріалів.
5. Драматургічна основа аудіовізуального матеріалу (зав'язки, розвиток дії, кульмінація та розв'язки).
6. Роль наявних експозиції (бекграунду події) та епілогу (подій за межами основної сценарної дії).

♣**Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, плазмова панель, колонки.

♣**Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Презентуйте формат майбутнього телевізійного матеріалу.
- Доведіть необхідність обраних мізансцен (акцентуючи увагу на головних виробничих моментах і технологічних аспектах).
- Візьміть участь у груповому обговоренні та дискусії.

📖**Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у набутті практичних навичок і умінь формувати структуру майбутнього аудіовізуального твору. Планування всіх дій за сценарієм та темпо-ритмічної організацію матеріалу відповідно до задуму автора – це головне завдання на першому етапі виробництва телепродукту, тобто препродакшену.

Опрацюйте рекомендовану літературу та зробіть нотатки, таким чином підготуєтеся до усного опитування, обговорення питань плану та групової дискусії в аудиторії.

♣**Увага!** У навчальному класі студенти розподіляються на дві мінігрупи (за бажанням чи на розсуд викладача), потім учасники творчих груп спільно працюють над розробкою сценарію телепрограми (проекту), розподіливши ключові ролі (режисер, сценарист, редактор, оператор, журналіст, монтажер тощо). Під час виконання цього завдання, керуйтеся запропонованим варіантом табличного оформлення сценарію (він поданий у Додатку Б).

Продумайте ключові мізансцени вашого матеріалу та підкріпіть прикладами свої рішення щодо саме такого опису мізансцен майбутнього телевізійного матеріалу (проекту, програми). Це важливо для грамотного структурування аудіовізуального продукту і дотримання логічності драматургії у побудові матеріалу та його структурно-змістових компонентів. То ж, аби грамотно вибудувати композицію кожного епізоду вашого телепроекту,

необхідно дотримуватися класичної схеми (відповідно до теорії твору) – це експозиція (опис події, найпростіші факти: що, де, коли, з ким – тобто введення в суть інформаційного приводу), зав'язка (герой/ антигерой, конфлікт, зміст історії), розвиток (розвиток подій, нові факти, «захоплення» глядача історією), кульмінація (найвищий розвиток конфлікту, пік емоцій), розв'язка (результат конфлікту, часом висновки).

Для авторської темпо-ритмічної організації телевізійного матеріалу можна змінювати порядок компонентів структури, головне – щоб це було виправдано та доречно.

❖**Увага!** Темпоритм – органічна взаємодія темпу мовлення з ритмом, важлива ознака професійного рівня радіо-, тележурналіста. На телебаченні також важливо, аби він був єдиним (гармонійним) і зі звуковим, і з відеорядом. Інтонація під час вимови закадрового тексту, манера вимови, динаміка тону, ритміко-мелодійний характер мовлення, паузи, темп, тембр мовлення має відповідати «картинці», візуальному ряду.

Погодьтеся, у матеріалах про надзвичайні події буде недоречним грайливий чи веселий тембр і тон мовлення, підвищена інтонація, затягнуті паузи у мовленні. То ж структурні компоненти драматургії аудіовізуального матеріалу мають бути поєднані зі звуковим оформленням.

Аудіокомпоненти (шуми, звуки, голоси, музика) в аудіовізуальній журналістиці доповнюють закадровий коментар і відеоряд та надають телевізійному продукту виразності, емоційності, створюють ефект присутності тощо. Відеоряд – зображальна частина інформаційного сюжету, призначена для зорового сприйняття. Може подаватися в ефір за принципом без звуку або містити висловлювання персонажів грамотно, відповідно до тематики і формату.

Це практичне завдання необхідно приєднати до відповідного плану на платформі Moodle за покликанням: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1885>. Назвіть файл формату doc чи docx за своїм прізвищем та позначте номер теми (наприклад: Тернова_4).

☞ РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мой Д., Ордольтф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика / за загал. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.

2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

3. Тернова А., Рогова Т. Студійний практикум. Комп'ютерні основи професійної діяльності : навч.-метод. посіб. для студентів освітньої програми «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форм навчання. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.
2. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КПП ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.
3. Сербенська О., Бабенко В. Основи телетворчості : практикум. Львів : ПАІС, 2007. 112 с.
4. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / пер. з англ. Н. Гороховець. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 407 с.
5. Gerald Millerson. Effective TV Production (Media manuals). URL: <https://www.ebay.com/itm/Effective-TV-Production-Media-manuals-By-Gerald-Millerson-/312860754051>.
6. Herbert Zettl. Television Production Handbook. 12th Edition. Mason, 2015. URL: <https://www.cengagebrain.co.uk/shop/isbn/9781285052670>.

Питання для самоперевірки:

1. Чому сценарій є важливим компонентом препродакшену?
2. Які складники сценарію ви запам'ятали та з чого вони складаються?
3. Що називають «сценарною дією»?
4. Як звукові компоненти телематеріалу технологічно впливають на пластику екранного мовлення?
5. Яке призначення експозиції (бекграунду події) та епілогу в аудіовізуальному продукті?

Лабораторне заняття 13–15. Мізансцена й пластика змісту екранного твору

План

1. Мізансцена її роль у формуванні пластичності змісту екранних подій.
2. Технічні засоби у мізансцені як засоби фіксації просторових дій.
3. Експлікація та синопсис як важливі складники головних творчо-виробничих етапів підготовки телетвору.
4. Режисерські та операторські експлікації.

♣**Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, плазмова панель.

✍ **Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Доопрацюйте технологічно робочий варіант сценарію з синопсисом (експлікацією) та викладом структурних компонентів майбутнього авторського аудіовізуального твору.
- Подайте його на погодження з викладачем та отримайте схвалення.

📖 **Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у підготовці чистового (фінального) варіанту сценарію: доопрацювання та виправлення помилок у побудові мізансцен, розробка «сценарних днів», супровідних матеріалів до сценарію.

Робочий варіант телевізійного сценарію на етапі продакшену – це найголовніше у підготовці якісного, цілісного й структурованого аудіовізуального продукту. Саме на цьому етапі виробництва можна передбачити ймовірні ризики та усунути їх задля створення якісного ефірного телевізійного матеріалу.

Мізансцена – ключовий елемент змісту подій в кадрі, вона передбачає необхідне розташування учасників зйомки та декорації у момент відеозйомки. Мізансцена – це сума тих дій, які реалізуються в кадрі і закадрового тексту. Основними її компонентами є рухи і слова учасників події, додатковими – освітлення, колір, музика, шум.

Під час продумування мізансцен стане в нагоді знання класичних правил успішної побудови композиції кадру, а саме таких: створення контрасту (світле краще знімати на темному фоні і навпаки), підбір розташування (пропорційне розміщення в кадрі кількох головних фігур), забезпечення рівноваги (деталі в протилежних кутах кадру мають бути близькі за масштабом), правило руху (перед рухомим об'єктом залишати «відеопростір»). Те ж саме стосується «колірних плям».

Якщо в одній частині кадру є щось яскраве (кольорова кулька, м'яч, плакат тощо), слід врівноважити його якоюсь деталлю, яка також може привернути до себе увагу. Дотримання правила «золотого перетину» є також важливим, головний об'єкт зйомки треба розмістити на 1/3 від горизонтальної або вертикальної лінії відеокадру. Зйомка осіб чи інших живих істот треба здійснювати на рівні їх очей. Верхній чи нижній ракурс використовують для надання відповідного емоційного ефекту.

С. Ейзенштейн на позначення композиційно оформленого видовища у площині екрану використовував термін «мізанкадр», що є подібним до мазансцени. Він залучав ще й усі виражальні засоби телебачення (ракурс і точка зйомки, крупність планів, пластика, статика, динаміка). Якщо згадати специфіку підготовки режисерського сценарію – то це головні компоненти відеоряду та окремі елементи, які зазначаються у примітках.

Завершення роботи над синопсисом та сценарієм – є фінальним етапом препродакшену в цілому, а його затвердження дає підстави розпочинати роботу

над наступним етапом: зйомка всіх необхідних епізодів чи сцен, запис звуку, формування графічних елементів тощо телевізійної програми чи проєкту.

Для розуміння головних вимог щодо оформлення сценарію опрацюйте рекомендовану літературу та ще раз перевірте відповідність фінального варіанту сценарію вашого аудіовізуального продукту запропонованому зразку (додаток Б), чи все враховано представниками творчої групи, аби розпочати виробничі дії, чи передбачили ймовірні ризики та варіанти їх уникнення. Це є важливим під час командної роботи, адже погодні чи людські фактори часто впливають на виробничий процес та терміни (дедлайни) підготовки телевізійних матеріалів і проєкту загалом.

❗**Увага!** Під час планування зйомки, дуже важливо пам'ятати ключові позиції експлікації вашого проєкту, а саме: для якої аудиторії цей матеріал, яка його проблематика, чи всі учасники творчої групи задіяні в організації роботи, чи всі виробничі етапи мають «календарні дні» та чи враховані зміни. Дуже важливим аспектом такої сценарної експлікації є урахування телевізійних смаків аудиторії й ступінь їх «обізнаності» в темі майбутнього телепродукту.

☞ РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мой Д., Ордольтф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика / за загал. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.

2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

Додаткова:

1. Журналістика: словник-довідник / авт.-уклад. І. Л. Михайлин. Київ : Академвидав, 2013. 320 с.

2. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т 2. 348 с.

3. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.

4. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / пер. з англ. Н. Гороховець. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 407 с.

5. Ralph R. Donald, Riley Maynard, Thomas D. Spann. Fundamentals of Television Production. 2nd edition. New York, United States : Taylor & Francis Inc, 2007. 340 p.

Питання для самоперевірки:

1. Що називається експлікацією? Які є її види під час продакшену?
2. Що таке синопсис та з яких компонентів він складається?

3. Що є спільного та відмінного між експлікацією та мізансценою?
4. Яке призначення мізансцен у виробництві аудіовізуального продукту?
5. Як ви розумієте поняття «сценарний день»?

Лабораторне заняття 16–18. Технологія зйомки на різних локаціях

План

1. Зображальні прийоми й технологія зйомки.
2. Технологія зйомок архівних матеріалів (колаж оцифрованих матеріалів, перезйомка тощо) і принцип реконструкції події.
3. Панорамна зйомка (оглядова, супроводу, перекидання). Панорама супроводу (проїзд), або за західною термінологією – тревелінг.

♣ **Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, плазмова панель, відеокамера, штатив чи стедікам, телевізійний кран, накамерне світло.

✍ **Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Здійсніть відеозйомку всіх необхідних фрагментів за розробленим сценарієм.
- Здійсніть зйомку підібраних архівних матеріалів для телевізійного використання.
- Опрацюйте наукову літературу та занотуйте основні операторські прийоми під час відеозйомки на різних локаціях і оберіть необхідні для своєї телероботи.

📖 **Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у закріпленні навичок відеозйомки на різних локаціях. Під час підбору візуального ряду («картинки») для майбутньої телепрограми (проєкту) студенти мають використовувати різні технології та технічні засоби для зйомки.

Продакшен – це власне виробничий процес, що технологічно передбачає зйомку всіх епізодів за сценарієм, роботу на різних локаціях, у різний час доби та із усіма учасниками творчої групи.

Здійснити зйомку підібраних архівних матеріалів для телевізійного використання можна на знімальному майданчику навчальної лабораторії, де є необхідне для такої роботи світло та інші приладдя для зйомки.

Панорама – це творчий прийом, який полягає у зміні напрямку оптичної вісі об'єктива під час зйомки. Різновиди (вертикальна, горизонтальна, діагональна) панорам і їх особливості використання у телевізійній практиці ви можете прочитати у посібнику «Студійний практикум...», що розміщений на вашій сторінці курсу у Moodle. Функціонально панорама озирання дозволяє

«оглянути» краєвид, інтер'єр, фігуру, предмет), панорама супроводу – це для зйомки об'єктів, що рухаються, панорама-перекидання стане в нагоді, коли стрімкий рух камери «змазує» відеозображення.

♪**Увага!** Усі відзняті на камеру фрагменти, фото, звукові файли та інші матеріали майбутнього аудіовізуального продукту мають бути «складені» у одну папку комп'ютера (не на робочий стіл комп'ютера, це диск С, який студентами не використовується). Папку створює, називає за цифровим позначенням потоку студентів викладач та повідомляє учасникам творчих груп про місце її розташування. Подальше зберігання, редагування компонентів і телепроекту здійснюється також виключно у цій папці).

☞ РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика : навч. посіб. Вид 3-тє, доповн. Львів : ПАІС, 2009. 224 с.

2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

3. Тернова А., Рогова Т. Студійний практикум. Комп'ютерні основи професійної діяльності : навч.-метод. посіб. для студентів освітньої програми «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форм навчання. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.

2. Гоян В. Журналістська творчість на телебаченні : монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 319 с.

3. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т 2. 348 с.

4. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.

5. Тернова А. Технологічні прийоми операторської майстерності при підготовці якісного аудіовізуального матеріалу. *Молодий вчений. Серія «Соціальні комунікації»*. Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2014. №1 (03). С. 245–249.

6. Шевченко В. Операторська майстерність : навч. посіб. Харків : Майдан, 2012. 104 с.

Питання для самоперевірки:

1. У чому особливість зображальних прийомів відеозйомки?
2. Які технологічні вимоги висуваються до зйомки на вулиці?

3. Які технологічні вимоги висуваються під час зйомки в приміщенні?
4. Яких правил треба дотримуватися під час зйомки дітей, тварин?
5. Які способи «оцифрування» архівних матеріалів?

Лабораторне заняття 19–21. Операторські прийоми під час подієвої зйомки

План

1. Екранний простір як частина реального світу.
2. Творчі прийоми відеоператора під час подієвих зйомок, над телевізійними матеріалами різної тематики та у роботі над телепрограмами різних форматів, циклом телематеріалів та творами публіцистичних жанрів.
3. Постановочні зйомки й їх використання.
4. Синхронні зйомки і правила «вісімки».
5. Зйомки натуральні, приховані та тривалі в часі (технологія «спостереження»).
6. Технічні засоби для зйомки і правила їх застосування.

☛ **Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, плазмова панель, відеокамера, штатив чи стедікам, телевізійний кран, накамерне світло, мікрофон.

☞ **Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Зафіксуйте коментарі-синхрони, стендапи, бліц-опитування тощо відповідно до сценарію
- Розшифруйте ці матеріали
- Здійсніть відбір фактажу для телематеріалу за тайм-кодом.

📖 **Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

☛ **Увага** Цей змістовий модуль передбачає проходження тестування на платформі Moodle.

Мета лабораторних занять полягає у набутті студентами практичних навичок подієвої відеозйомки, робота оператора на різних заходах, змаганнях, конференціях тощо.

📖 **повторіть** Спочатку пригадайте тлумачення понять «коментар», «синхрони», «стендап», «бліц-опитування» та технологію їх запису на відеокамеру, які ви вивчали під час опанування дисциплін «Студійний практикум» (1 курс), «Телевиробництво» (2 курс).

Застосовуючи творчі прийоми оператора, керуйтеся, перш за все, тематикою та жанром матеріалу. Для інформаційних програм плани треба знімати у єдиній стилістичній манері, бажано не використовувати трансфокатор відеокамери, панораму краще фіксувати не більше 45°, рух камери має

відповідати рухові об'єктів зйомки, не варто знімати на відеокамеру під гострим кутом тощо.

Художні засоби у відеозйомці подієвій краще не використовувати, проте «правило третин» (цікавий об'єкт розміщуйте на перетині ліній третин кадру), головні лінії зйомки мають бути природними (для фокусування глядацької уваги), діагональні лінії – це чудовий прийом створення глибини кадру чи відчуття руху), зйомка на контрастах (об'єкта і фону), заповнення кадру та симетрія у фіксації події – це обов'язкові правила під час подієвої зйомки. Контрастний фон для об'єкта зробить відеозображення видовищним.

Обов'язково застосовуйте відеозйомку з розкадровкою, це стане в нагоді під час компонування (монтажу) матеріалу. Згадайте правило «вісімки» – одне з головних правил в телевізійній зйомці двох осіб, що спілкуються, коли камера під час запису не повинна перетинати уявну лінію взаємодії цих персон.

При зйомці бліц-опитувань не порушуйте правило третин («золотої вісі»). Зважайте на вимоги й щодо місця розташування інтерв'ююваного та на те, що фронтальна відеозйомка при цьому неприпустима. Бліц-опитування необхідно знімати там, де ходить багато людей, проте, не забувайте про можливу втрату якості запису звуку (використовуйте додатковий мікрофон).

Синхрони – це важливий компонент матеріалу, тому фіксуйте «повну фразу», яка має відтворити думку респондента. Записуйте їх виключно на місці події, краще кількома крупностями планів (середнім та крупним), при цьому «фон» є не важливим.

Пам'ятайте про правила розміщення (ліворуч/ праворуч) спікера, адже компонувати синхрони у матеріали також треба за правилами.

Не лінуйтеся записати кілька дублів стендапів (різних за складністю й різновидом: стійка на місці, рух на камеру, «проходка» тощо). Монтажні стендапи краще знімати на «довгому фокусі». Інші рекомендації щодо зйомки ви знайдете, опрацювавши додаткову рекомендовану літературу.

Постановочна зйомка – це можливість докладно відтворити основний сюжетний хід телевізійного матеріалу. Вона дає змогу автору повторити процеси, які не може передати оперативна (подієва) зйомка, завдяки їй є більше можливостей досягти автору високо естетичного ефекту у своєму екранному творі. Такий вид зйомок притаманний як для аматорських, так і для фахових відеоробіт різних жанрів та форматів.

Постановочна відеозйомка широко використовується у матеріалах із реконструкцією дій, які ймовірно відбувалися у такий спосіб.

Щодо технічних засобів для відеозйомки та технології їх використання ви отримаєте рекомендації на занятті (залежно від того, з яким із репортерських комплектів навчальної лабораторії телевізійної журналістики працюватиме ваша творча група).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

Додаткова:

1. Лісневська А., Коженівська Т. Мистецтво телевізійного репортажу : навч.-метод. посіб. для студ. з напряму підготовки «Кіно-, телемистецтво» та «Тележурналістика». Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 190 с.

2. Снурнікова Ю. Інформаційне телебачення : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 72 с.

3. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / пер. з англ. Н. Гороховець. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 407 с.

4. Тернова А. Технологічні прийоми операторської майстерності при підготовці якісного аудіовізуального матеріалу. *Молодий вчений*. Серія «Соціальні комунікації». Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2014. №1 (03). С. 245–249.

5. Шевченко В. Е. Операторська майстерність : навч. посіб. Харків : Майдан, 2012. 104 с.

Питання для самоперевірки:

1. В чому специфіка подієвих зйомок?
2. Які операторські прийоми не варто застосовувати при подієвій зйомці?
3. Постановочні плани. Що це?
4. В чому полягає технологія «спостереження»?
5. Як ви розумієте поняття «синхронізація»?

Лабораторне заняття 22–24. Практикум на знімальному майданчику

План

1. Сутність аудіовізуального мислення і образна система телеекрану.
2. Специфіка оформлення студійного павільйону.
3. Атрибути й будафорія студійної зйомки на майданчику та їх значення.
4. Світло, різновиди та принципи його застосування під час студійних відеозаписів.
5. Зйомки ведучої програми в декорованому павільйоні для телевізійної рубрики.
6. Правила й вимоги щодо зйомки на рір-проекції та технологія хромакей.
7. Застосування студійної зйомки для телевізійних програм різних жанрів і форматів.

♣**Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, відеокамера, штатив, суфлер, студійне світло, мікрофон-петля, рір-проекція.

✍**Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Опрацюйте рекомендовану літературу та зробіть нотатки, таким чином підготуєтеся до усного опитування, обговорення питань плану та дискусії на парі.
- Напишіть та відредагуйте підводку до телепрограми, окремих рубрик, фінальної відводки ведучого.
- Здійсніть зйомку ведучої програми на рір-проекції. При необхідності (за сценарієм) створіть декорації на знімальному майданчику та запишіть у студії підводку ведучої.
- Замініть фон студійної зйомки за допомогою технології хромакей, відповідно до сценарію та тематики аудіовізуального матеріалу.

📖 **Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у набутті й закріпленні практичних навичок роботи на знімальному майданчику. Студенти самостійно декорують студійний павільйон, виставляють освітлювальні пристрої для відповідного відеозапису: частини епізоду матеріалу, коментар експерта (інтерв'ю), підводки ведучої тощо. Здійснюють відеозйомку відповідних сцен за сценарієм, проводять самостійно інші записи за допомогою суфлера, рір-проекції тощо.

♣**Увага!** Усне опитування передбачає виявлення правильності виробничих підходів у виставленні світлових пристроїв для відеозапису ведучої у студії. Тобто чи відповідатиме змістовому наповненню підводки освітлення ведучої програми. Також одним із питань – є з'ясування вимог до одягу, зовнішнього вигляду та макіяжу до особи, що працюватиме на рір-проекції.

Ключові позиції щодо роботи ведучої на знімальному майданчику віртуальної студії подані в посібниках зі «Студійного практикуму» та «Телевиробництва», повторіть їх і підготуйтеся до відеозапису. Пам'ятаємо, що одяг із елементами зелених кольорів (окремих деталей гардеробу чи прикрас) є недопустимим і вимагає перезапису підводок.

Текст підводки має бути добре вчитаний студентом, файл формату doc чи docx за своїм прізвищем та позначеним видом роботи (наприклад: Тернова_підводка_1, Тернова_підводка_початок, Тернова_підводка_фінальна тощо) треба завчасно завантажити на комп'ютер, щоб суфлер не був ввімкненим на етапі підготовки до запису у студії, на знімальному майданчику.

Водночас, представники творчої групи (під керівництвом викладача чи співробітників лабораторії) виставляють світлові пристрої у павільйоні та прикріплюють мікрофон-петличку ведучому. Павільйон – приміщення на телестудії для відеозапису, звукозапису або прямого передання в ефір телевізійної програми, у якому є передавальні телекамери, мікрофони,

освітлювальні прилади, пристосування для кріплення декорацій, відеоконтрольні пристрої, засоби сигналізації, зв'язку і звукового контролю. То ж інші учасники знімального процесу у студії виставляють декорації, розміщують елементи бутафорії (якщо це передбачене сценарієм).

Для створення віртуальної студії треба попередньо знайти відповідний вашому задуму футаж (або створити самим). Це важливо в сенсі загальної кольористики в проєкті, одягу ведучої, розміщення графічних об'єктів у кадри під час постпродакшену.

☞ РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дмитровський З. Є. Телевізійна журналістика : навч. посіб. Вид. 3-тє, доповн. Львів : ПАІС, 2009. 224 с.
2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.
2. Гоян В. Журналістська творчість на телебаченні : монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 319 с.
3. Журналістика: словник-довідник / авт.-уклад. І. Л. Михайлин. Київ : Академвидав, 2013. 320 с.
4. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т 2. 348 с.
5. Сербенська О., Бабенко В. Основи телетворчості : практикум. Львів : ПАІС, 2007. 112 с.
6. Herbert Zettl. Television Production Handbook. 12th Edition. Mason, 2015. URL: <https://www.cengagebrain.co.uk/shop/isbn/9781285052670>.
7. Production management (TV). *BBC ACADEMY*. URL: <https://www.bbc.co.uk/academy/en/collections/tv-production-management>.

Питання для самоперевірки:

1. Як ви розумієте поняття «образна система телеекрану»?
2. Для чого необхідні атрибути й бутафорія у студії?
3. Що таке рір-проекція?
4. Для чого використовується технологія «хромакей»?
5. Як впливає світло на зйомку у павільйоні?

Лабораторне заняття 25–27. Звукове оформлення телевізійних матеріалів

План

1. Закадровий коментар до телевізійних матеріалів і технологія його підготовки й реалізації.
2. Дикторський текст (підводка ведучого програми) і вимоги до нього.
3. Головні програми для запису, редагування та експорту звукових файлів.
4. Аудіомонтаж звуку й вимоги до нього.
5. Програма Adobe Audition: головні інструменти й можливості нелінійної обробки звукових файлів.

♣**Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, мікрофон, колонки, навушники.

✍**Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Підготуйте (напишіть, вичитайте) закадрові коментарі до телевізійних матеріалів.
- Запишіть закадрові тексти до відеоматеріалів у відповідній програмі Adobe Audition.
- Обробіть (відредагуйте аудіофайли) у відповідних комп'ютерних програмах нелінійного монтажу.
- Здійсніть підбір фонової музики, шумів та імпортуйте їх у проєкт аудіовізуального продукту.

📖**Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у практиці написання, вчитки, начитки закадрових коментарів до телевізійних матеріалів. Також студенти самостійно записують звукові файли та редагують їх у комп'ютерній програмі нелінійного монтажу, а саме у програмі Adobe Audition.

♣**Увага!** Опрацюйте рекомендовану літературу та зробіть нотатки, таким чином підготуєтеся до усного опитування, обговорення питань плану на парі.

Технологію підготовки закадрових коментарів повторіть з посібників «Студійний практикум» та «Телевиробництво» (електронні варіанти їх розміщені у Moodle). Водночас, урахуйте таке: не використовуйте метафору, порівняння чи інший зворот, які ви часто зустрічали на шпальтах друкованих чи Інтернет-ЗМІ; не вживайте багатоскладове слово там, де можна обійтися коротким; якщо можна скоротити текст закадрового коментаря – робіть це; ніколи не використовуйте пасивну форму дієслова, краще сприймається активна його форма; уникайте іншомовних слів, наукових термінів чи назв-професіоналізмів певної галузі; часом можна порушити будь-яке з правил

підготовки закадрового коментарю, це краще, аніж сказати якусь нісенітницю. Особливістю закадрового тексту є його мінімалізм. Слово «вчора» – табу на телебаченні (якщо треба сказати «вчора» чи «минулого вечора», то це слід робити не в першому реченні, а далі в матеріалі. Традиційно озвучують закадровий текст від 3 особи, нерідко з прямим посиланням на офіційне джерело інформації. Інтершум – це звуки (шуми), які присутні (є) на знімальному майданчику, павільйоні, які виступають як природні виражальні засоби і записуються вже під час відеозйомки на мікрофон камери («гармату») чи окремо приєднаний мікрофон.

Виконані завдання необхідно приєднати до відповідного плану на платформі Moodle за покликанням: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1885>. Назвіть файл формату doc чи docx за своїм прізвищем та позначте номер теми (наприклад: Тернова_закадровий).

Для успішного редагування звукових файлів, пропоную згадати технологію такого виду роботи за такими покликаннями на відеолекції, що розміщені на YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=DB1jQKrDLN0URL> або <https://youtu.be/YjhZgo-nPWM>.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мой Д., Ордольтф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика / за загал. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.

2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво: навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

3. Тернова А., Рогова Т. Студійний практикум. Комп'ютерні основи професійної діяльності : навч.-метод. посіб. для студентів освітньої програми «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форм навчання. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.

2. Гоян В. Журналістська творчість на телебаченні : монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 319 с.

3. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КІП ім. Ігоря Сікорського. Київ : КІП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.

4. Сербенська О., Бабенко В. Основи телетворчості : практикум. Львів : ПАІС, 2007. 112 с.

5. Снурнікова Ю. Інформаційне телебачення : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 72 с.

6. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / пер. з англ. Н. Гороховець. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 407 с.

Питання для самоперевірки:

1. Які правила підготовки та запису висуваються до закадрових текстів?
2. Чим дикторська подача інформації відрізняється від репортерської?
3. Які технічні характеристики висуваються до звукових файлів?
4. Чи всі огріхи можна виправити за допомогою програми Adobe Audition?
5. Яку роль у телевізійному матеріалі відіграють шуми та окремі звуки?

Лабораторне заняття 28–30. Комп'ютерні програми для монтажу відео

План

1. Відеоредактори. Загальна характеристика.
2. Програма Windows Movie Maker і його призначення.
3. Canopus Edius – професійна комп'ютерна програма для редагування відео.
4. Sony Vegas Pro. Головні інструменти та інтерфейс програми.
5. Pinnacle Studio та Final Cut Pro та їх можливості у редагуванні відео.
6. Adobe Premiere Pro. Інтерфейс програми. Система інструментів та принцип їх застосування на практиці.
7. Інші комп'ютерні програми (Avidemux, Avid Media Composer, AVS Video Editor, Camtasia Studio, Cinelerra, Corel VideoStudio, Movavi Video Editor, OpenShot Video Editor тощо). Загальна характеристика.
8. Програми мобільних додатків і їхні можливості.

♣**Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер чи ноутбук, плазмова панель, колонки, навушники.

♣**Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Здійсніть порівняльний аналіз сучасних комп'ютерних програм для нелінійного монтажу (їх інтерфейсу та інструментарію для редагування).
- Визначте ресурси для розміщення аудіовізуального продукту та опишіть принципові характеристики відео (секвенції) для них.
- Підберіть приклади відеоматеріалів, де використані різні види монтажу (за крупністю, за композицією, за світлом, за кольором, за орієнтацією у просторі, за напрямком руху об'єкта та його темпом, за зміною осі зйомки).

Методичні рекомендації до лабораторних занять:

Мета лабораторних занять полягає у вивченні інструментарію та інтерфейсу комп'ютерних програм для нелінійного монтажу (редагування) відео. Особливу увагу буде приділено можливостям відеоредакторів у мобільних додатках, які на сьогодні є найбільш придатними для обробки телевізійних матеріалів для екранної реалізації, а не для мережевої.

Опрацюйте рекомендовану літературу та зробіть нотатки, таким чином підготуєтеся до усного опитування на парі. Особливо пізнавальним для майбутніх телевізійників, як нам видається, стане відеоматеріал «Топ 5 найкращих відеоредакторів» за покликанням: https://www.youtube.com/watch?v=KJrZAbWEx0&ab_channel=%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%92%D0%BB%D0%BE%D0%B3. Перегляньте його та проаналізуйте.

♣**Увага!** Повторіть вивчений матеріал за попередніми курсами (описи комп'ютерних програм для нелінійного монтажу, покрокову інструкцію щодо роботи в Adobe Premiere Pro) та згадайте ключові можливості основної програми, аби здійснити порівняльний аналіз інших сучасних комп'ютерних програм для нелінійного монтажу. Оформіть результати роботи у ворд-документі, який необхідно приєднати до відповідного плану на платформі Moodle за покликанням: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=1885>. Назвіть файл формату doc чи docx за своїм прізвищем та позначте номер теми (наприклад: Тернова_7).

Підібрані відеофрагменти із різними видами монтажу (за крупністю, за композицією, за світлом, за кольором, за орієнтацією у просторі, за напрямком руху об'єкта та його темпом, за зміною осі зйомки тощо) варто попередньо завантажити на власні ресурси (пошту, соціальні мережі, мобільний, планшет тощо), аби продемонструвати їх на занятті.

Для того, аби з'ясувати, які програми для редагування відео є як мобільні додатки (для IOS та Android), необхідно промоніторити мережу та зібрати описи їх можливостей. Під час усного опитування ми з'ясуємо найбільш затребувані серед них.

♣**Увага!** Зосередьтеся на таких додатках: Quik, Splice, KineMaster, iMovie, LumaFusion, Adobe Premiere Rush, PicPlayPost, Magisto, Likee тощо.

Цей змістовий модуль передбачає тестування на платформі Moodle.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мой Д., Ордольфф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика / за загал. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.

2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

3. Тернова А., Рогова Т. Студійний практикум. Комп'ютерні основи професійної діяльності : навч.-метод. посіб. для студентів освітньої програми «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форм навчання. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.

2. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КПП ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.

3. Снурнікова Ю. Інформаційне телебачення : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 72 с.

4. Herbert Zettl. Television Production Handbook. 12th Edition. Mason, 2015. URL: <https://www.cengagebrain.co.uk/shop/isbn/9781285052670>.

5. Production management (TV). *BBC ACADEMY*. URL: <https://www.bbc.co.uk/academy/en/collections/tv-production-management>.

Електронні ресурси:

1. Офіційний сайт «Детектор медіа». URL: <https://detector.media/>.

2. Офіційний сайт BBC. URL: <https://www.bbc.com/>.

3. Офіційний сайт CNN. URL: <https://edition.cnn.com/>.

Питання для самоперевірки:

1. Що називається відеоредактором?

2. Які комп'ютерні програми для нелінійного монтажу є наразі?

3. Що є визначальним при виборі програми для монтажу?

4. Що таке «секвенція» і які показники для цифрового мовлення є важливими?

5. Які програми для монтажу є у мобільних додатках? В чому їх переваги

Лабораторне заняття 31–33. Практика монтажно-тонуальної роботи

План

1. Головні етапи монтажно-тонуального періоду та їх значення.

2. Поняття художнього монтажу і його роль у створенні відеоматеріалу.

3. Нелінійний монтаж і його інструменти під час постпродакшну.

4. Програма Adobe Premiere Pro й її можливості редагування аудіовізуального матеріалу.

5. Інше програмне забезпечення Adobe Master Collection (зокрема: Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Adobe Flash Professional, Adobe After Effects, Adobe Audition, Adobe Device Central, Adobe Media Encoder тощо).

6. Вимоги до ефірних і технічних характеристики екранного продукту під час монтажу та після фінального редагування телевізійних матеріалів.
7. Кінцева реалізація телевізійних матеріалів як комплексу поєднаних аудіовізуальних компонентів.

♣ **Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер чи ноутбук, плазмова панель, колонки, навушники.

✍ **Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Виконайте всі необхідні дії, що передбачені постпродакшеном.
- Завершіть монтажно-тонувальний період створення аудіовізуального продукту.
- Підготуйте свій аудіовізуальний продукт для попереднього перегляду із викладачем курсу.

📖 **Методичні рекомендації до лабораторних занять:**

Мета лабораторних занять полягає у з'ясуванні вдалих моментів у телевізійному проєкті, який підготували студенти творчих мінігруп, і чи є виробничі помилки, які ще можна (і треба) «виправити» за допомогою комп'ютерної програми Adobe Premiere Pro.

Опитування щодо основних моментів монтажно-тонувального періоду скероване на виявлення помилок на різних етапах продакшену та як їх уникати під час виконання інших завдань студентами, наприклад індивідуального практичного завдання, підготовку телематеріалів під час виробничої практики.

Плашки, відбивки, перебивки, графіка, титрування, перевірка фактажу, темпо-ритмічна організація аудіовізуального продукту, структурування та інше готуємо до попереднього перегляду на занятті та виявляємо, що ще можна переробити, переформатувати, доопрацювати на фінальну презентацію роботи.

Бажано переглянути відеолекції й пригадати технологію редагування аудіовізуального продукту та створення окремих його компонентів (за покликаннями: https://youtu.be/m_gB9WN1ayA, https://youtu.be/CTNPkE_poAE, <https://youtu.be/YjhZgo-nPWM>, https://www.youtube.com/watch?v=3Wbjwf6KQUg&list=PLuvi-5GlmO3IDuaKX8k-bojIZgZfdt37L&ab_channel=TrinaVavilova), які були підготовлені як навчальні практикуми для окремих видів робіт, відзняті на відео та змонтовані співробітниками навчальної лабораторії телевізійної журналістики.

📖 **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

Основна:

1. Мой Д., Ордольфф М. Телевізійна журналістика : практична журналістика / за загал. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.

2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

Додаткова:

1. Журналістика: словник-довідник / авт.-уклад. І. Л. Михайлин. Київ : Академвидав, 2013. 320 с.

2. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т 2. 348 с.

3. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.

4. Herbert Zettl. Television Production Handbook. 12th Edition. Mason, 2015. URL: <https://www.cengagebrain.co.uk/shop/isbn/9781285052670>.

5. Production management (TV). *BBC ACADEMY*. URL: <https://www.bbc.co.uk/academy/en/collections/tv-production-management>.

Питання для самоперевірки:

1. Що називають монтажно-тонувальним періодом?
2. До якого виду продакшена відноситься монтажно-тонувальні роботи?
3. Чим нелінійний монтаж відрізняється від лінійного?
4. Які критерії є головними серед технічних характеристик екранного продукту?
5. Які є передумови для художнього монтажу?

Лабораторне заняття 34–36. Фінальний постпродакшен

План

1. Робота над помилками, допущених у попередньому варіанті роботи
2. Публічний захист аудіовізуальної роботи у групі на занятті.

♣**Увага!** Ознайомтеся з Інструкцією техніки безпеки (Додаток А).

Необхідне обладнання: комп'ютер, колонки, плазмова панель.

♣**Практичні завдання до лабораторних занять:**

- Врахуйте зауваження та виправте помилки, допущені у попередньому (чорновому) варіанті роботи.
- Публічно захистіть аудіовізуальну роботу на занятті.

📖 Методичні рекомендації до лабораторних занять:

Мета лабораторних занять полягає у з'ясуванні ефективності роботи майбутніх медійників на кожному з виробничих етапах створення аудіовізуального продукту. Ключовим завданням стає самоаналіз роботи представників творчої мінігрупи щодо дотримання технології телевиробництва.

Зазвичай, етап постпродакшена включає в себе наступні види робіт: чорновий і чистовий монтаж, синхронізація відео із закадровим озвучуванням та його редагування у фінальному проєкті (зведення звукових доріжок, вирівнювання гучності), накладання за необхідності додаткових звуків (природи, міста та інших шумів) та фонового музичного супроводу, створення титрів, текстових надписів чи додавання компонентам аудіовізуального продукту (анімації, застосування моушн-дизайну, проведення композингу, кольорокорекції тощо).

Переглядаємо роботи творчих мінігруп студентів. Максимально коректно й аргументовано аналізуємо «плюси» та «мінуси» телеробіт, водночас здійснюємо опитування (які засоби треба було використати задля уникнення допущених помилок, які технологічні процеси розробки й виготовлення якісного аудіовізуального продукту були порушені та чому так сталося).

📖 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Мой Д., Ордольфф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика / за загал. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.

2. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.

Додаткова:

1. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.

2. Production management (TV). BBC ACADEMY. URL: <https://www.bbc.co.uk/academy/en/collections/tv-production-management>.

3. Ralph R. Donald, Riley Maynard, Thomas D. Spann. Fundamentals of Television Production. 2nd edition. New York, United States : Taylor & Francis Inc, 2007. 340 p.

Питання для самоперевірки:

1. Чи все вдалося, що було заплановано за сценарієм?
2. Які тому причини?
3. Який вид роботи (етап) був найлегшим?
4. Який із продакшенів став найважчим? Чому?
5. Що змінили би у фінальній роботі, якби для цього була можливість?

ТЕСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ**1. Аудіовізуальний твір – це**

- А) матеріал, створений із зафіксованих і пов'язаних між собою відеокадрів
- Б) художні фільми та публіцистичні програми
- В) твір телевізійної журналістики, що транслюється в ефірі наживо чи в запису.
- Г) екранний твір малої форми, в основі якого факт, подія тощо.

2. Що розуміється під поняттям «умовність телевізійного простору»?

- А) особлива виразність екранної форми
- Б) скомпонований за законами телебачення певний період мовлення каналу
- В) «ефект Кулешова»
- Г) система передавання інформації на телеекран лініями зв'язку.

3. Яке технічне правило найчастіше застосовує оператор для зйомки інтерв'ю двома камерами?

- А) «золотого перетину»
- Б) «статики та динаміки»
- В) «вісімки»
- Г) лінійної перспективи.

4. Яке значення має відеокадр для якісного відображення дійсності?

- А) естетичне
- Б) емоційно-смісловне
- В) візуальне
- Г) структурно-змістове.

5. Як називається документ, в якому містяться усі відомості щодо пілотної версії проєкту (епізоду) із зазначенням місця та часу зйомки, дійовими ролями персонажів, ... кошторису?

- А) синопсис
- Б) експлікація
- В) режисерський сценарій
- Г) проєкт.

6. Що таке «композиція кадру» (телевізійного зображення)?

- А) основні характеристики самого об'єкту, що знімається, його пропорції, співвідношення окремих його частин, їх положення в просторі
- Б) це активний простір кадру щодо його геометричного центру, який природно сприймається поглядом і увагою глядача
- В) це змістова характеристика всього, що зафіксоване у кадрі і по вертикалі, і по горизонталі відеорамки

Г) мотивоване розташування об'єктів зйомки з урахуванням організаційно-технічних вимог освітлення і можливості здійснення зйомки.

7. Який інформаційний жанр покладено в технологію створення діалогічних телепрограм?

- А) бесіда;
- Б) інтерв'ю;
- В) спіч
- Г) сюжет.

8. У чому відмінність між телевізійною бесідою та інтерв'ю?

- А) це головні методи отримання достовірної інформації
- Б) бесіда довша, ніж інтерв'ю
- В) інтерв'ю завжди вимагає окремої програми у телевізійній сітці мовлення
- Г) в розмові питання може ставити будь-який учасник проєкту.

9. Для дублювання звукової доріжки, в саме ЛІВОГО звукового каналу, в програмі Adobe Premiere Pro застосовують інструмент

- А) Audio Transitions
- Б) Fill Left
- В) Audio Left
- Г) CrossAudio.

10. Який ланцюжок дій необхідно виконати у програмі Adobe Premiere Pro для кінцевого логічного завершення відеоряду у телематеріалі?

- А) технічно це називається «піти у чорний квадрат»
- Б) Adobe Premiere Pro → Video Transitions → Monitor → Dissolve → Dip to black
- В) Adobe Premiere Pro → Video Transitions → Monitor → Show Background Video
- Г) Adobe Premiere Pro → Video Transitions → Monitor → Cross Audio.

11. Який ланцюжок дій є правильним при завершенні монтажу для ефекту «затухання» звукових компонентів матеріалу?

- А) Video Effects → Color Correction → Tint
- Б) Title → New Title → Default Still → Audio
- В) Video Effects → Color Correction → Audio Correction
- Г) Audio Transitions → Crossfade → Constant Gain.

12. Цифровий формат високої чіткості на телебаченні передбачає такі показники відеоматеріалів, як от

- А) 16:9
- Б) 1920:1080
- В) 4:3
- Г) 16:8.

13. Який формат відео використовується найчастіше у сучасному виробництві аудіовізуального продукту в Україні?

- А) AVI
- Б) Jpeg
- В) Mpeg
- Г) Mov.

14. Яку основну характеристику («роздільну спроможність») передбачає відеформат для цифрового мовлення?

- А) 1920x1080
- Б) 2500x1920
- В) 16:9
- Г) 1080x1920.

15. Які сучасні вимоги до фахової підготовки телевізійних журналістів «висуваються» провідними українськими телеканалами?

- А) універсальність у професії
- Б) вміння працювати у конвергентних редакціях
- В) знати всі ланки виробництва й мати навички роботи в одному з напрямків
- Г) мати червоний диплом магістра за фахом.

16. Що розуміється під поняттям «телевізійний кадр» у сучасному журналістикознавстві?

- А) виклад змісту і детальний його опис
- Б) частину телевізійного твору, який зафіксований фрагментом (певним відрізком) при безперервній роботі відеокамери
- В) кадр, побудова якого передбачає достатньо чіткий показ рівновіддалених від камери об'єктів
- Г) окремо обмежене певними розмірами зображення об'єкта на телеекрані.

17. Які основні прийоми відеозйомки (роботи телеоператора) використовуються у сучасному виробництві аудіовізуального продукту?

- А) план, кадр, тревелінг та статична зйомка
- Б) план, кадр, ракурс, тревелінг та статична зйомка
- В) план, кадр, ракурс, тревелінг та динамічна зйомка
- Г) план, кадр, ракурс, тревелінг та статична зйомка, панорамування.

18. Який інформаційний жанр покладено в технологію створення програми?

- А) сюжет
- Б) інтерв'ю
- В) репортаж
- Г) огляд.

19. Яку назву має документ, у якому вказані особливості зйомок, монтажу?

- А) сценарій
- Б) сценарна заявка
- В) синопсис
- Г) екплікація.

20. Передісторія події в телевізійній журналістиці називається

- А) бекграунд
- Б) лавсторі
- В) відбивка
- Г) перебивка.

22. Що є ключовою особливістю у підготовці телевізійного репортажу?

- А) наявність стенд-апу
- Б) наявність більше п'яти синхронів, що записані на місці події
- В) наявність інтершуму
- Г) наявність журналіста на місці події.

23. Який із монтажів переважає у сучасному українському новинному телевиробництві?

- А) асоціативний
- Б) нелінійний
- В) кліповий
- Г) ланцюжковий.

24. Які програми для нелінійного монтажу аудіовізуального продукту найчастіше застосовують українські продакшен-студії?

- А) Кожен телеканал чи продакшен-студія мають свої «вподобання»
- Б) Adobe Premiere Pro
- В) Sony Vegas Pro
- Г) Edius Pro.

25. З яких дій необхідно розпочинати роботу над телематеріалом?

- А) визначення ідеї майбутнього матеріалу
- Б) розробки сценарію / сценарної заявки майбутнього матеріалу
- В) отримання завдання на підготовку майбутнього матеріалу
- Г) знайти інформаційний привід для майбутнього матеріалу.

26. Для виробництва якого жанру телевізійних матеріалів найчастіше застосовується технологія «Хромакей»?

- А) для телепубліцистики
- Б) для інфотейменту
- В) для матеріалів інформаційного жанру
- Г) для аналітичних телематеріалів.

27. Для чого використовується Effects Controls у сучасному цифровому аудіовізуальному виробництві?

- А) для анімування різних компонентів відеоматеріалу
- Б) для графічного оформлення відеоматеріалів
- В) для увиразнення відзнятого матеріалу та корекції кольору
- Г) для контролю якісних показників відеоматеріалу.

28. У яких програмах найчастіше використовуються прямі включення?

- А) новини
- Б) спортивні перегони
- В) політичні дебати
- Г) інтерактивні програми.

29. Що позначає (як синонімічна назва) термін «програма в програмі»?

- А) рубрику
- Б) програмну відбивку
- В) шпінгел
- Г) анонс.

30. Як називається процес компонування відеоматеріалів у рамках одного випуску чи проєкту?

- А) макетування
- Б) розкадровка
- В) верстка.
- Г) монтаж.

31. Технологічно для висвітлення масштабних подій кореспонденти використовують прийом:

- А) історії в історії
- Б) інформаційна довідка
- В) інфографіки
- Г) коментарі експертів.

32. Найчастіше аналітика в рамках телевізійного матеріалу проявляється через:

- А) використання аналізу
- Б) використання цифр
- В) дублювання графічних цифр відповідним аудіорядом
- Г) інфографікою.

33. Що на телебаченні називають шпінгелем?

- А) заголовки до телевізійних матеріалів програми
- Б) дайджест новин у телевізійному випуску загалом
- В) підводку ведучої до тем матеріалів у випуску новин

Г) графічне позначення матеріалів, що будуть у новинах.

34. Що позначає на телебаченні поняття «плашка»?

- А) електронне табло із основними цифровими показниками
- Б) електронна картинка позаду ведучої
- В) електронний рядок-бігунок, що розміщений внизу екрану
- Г) електронна підложка (графічна картинка) під титри у програмі чи проєкті.

35. Що на телебаченні називається «шапкою»?

- А) головний убір як елемент одягу
- Б) заголовок сценарію, де вказані відповідальні за його розробку й виконання
- В) графічну перебивку між новинами
- Г) графічну заставку із назвою програми чи проєкту.

36. Фронтпроекція на телебаченні – це

- А) технологія комбінованої зйомки із суміщенням об'єкту із фоном
- Б) телевізійна стіна
- В) проєктор із фронтальною подачею зображення на екран
- Г) технологія заміни фону на зображення.

37. Що на телебаченні називають «паркетом»?

- А) специфічне покриття на підлозі ньюрумів
- Б) графічну картинку, на якій візуалізовані числові дані чи графіки
- В) повідомлення про офіційні заходи
- Г) електронну підложку під титри у програмі чи проєкті.

38. Що позначає на телебаченні слово «відбивка»?

- А) спеціальний звуковий сигнал про початок прямого ефіру
- Б) своєрідний такт програми чи випуску
- В) показ годинника із відбивкою часу, що лишився до ефіру
- Г) звукове і графічне відокремлення частин випуску.

39. Відводка у телевізійних новинах – це...

- А) специфічний матеріал, який знімає напругу після важкої інформації
- Б) прощання ведучого у студії з репортером, який працює наживо із місця подій
- В) текст закадрового коментаря чи окремий фрагмент програми
- Г) текст ведучого новин, яким завершується усне повідомлення.

40. Як називається змістовий заголовок новини на плашці, розміщеній у нижній частині екрану телевізора?

- А) бігунок
- Б) вигородка
- В) клінап
- Г) слаг-лайн.

ГЛОСАРІЙ

Анонс (тизер) – коротке повідомлення про матеріали, заплановані для показу далі у програмі. Виходить, як правило, перед рекламним блоком. Головна мета – не стільки проінформувати, скільки заінтригувати глядача, змусити його залишитися далі з каналом чи програмою. Синонім – *шпигель*.

Аудіовізуальний твір – це матеріал, створений із зафіксованих і пов'язаних між собою кадрів (із або без звукового супроводом) і спрямований на зорове та слухове сприймання за допомогою технічних засобів.

Бекграунд (англ. *background* – «фон», «задній план»). Це: 1. Історія, що передувала якійсь події, явищу..., про яку розповідає кореспондент чи ведучий програми. 2. Походження, біографічні дані героя програми.

«Бігунок» – рухливий рядок із повідомленнями над нижнім краєм телекрану.

Блюр (англ. *Blur*) – ефект, реалізація якого полягає в тому, що все зображення стає розмитим, розфокусованим, без виділення якої-небудь області.

Верстка – компонування в єдине ціле змістових компонентів всієї програми (сюжетів, репортажів, усних повідомлень тощо), а також структурних елементів – перебивок (заставок), відбивок й ін.

Ви́городка – декорація ефірної студії на телебаченні (меблі, банер, екран, стійки).

Витиснення (проф. «Шторка» – англ. *Wipe*) – ефект, монтажний перехід, коли новий кадр поступально заміщує собою попередній.

Відбивка – звукове і графічне відокремлення однієї частини випуску чи програми від іншої.

Відводка – текст ведучого новин, яким завершаються коментований відеоряд чи усне повідомлення; закадровий коментар чи окремих фрагмент програми.

Ексклюзив – телевізійний матеріал про щось важливе й тільки для цього каналу.

«Ефект Кулешова» – принцип поєднання телевізійних кадрів задля створення відповідного смислового навантаження. Поняття виникло на основі наочних експериментів, які здійснив Лев Кулешов. У подальшому цей засіб був апробований у «Географічному» експерименті Кулешова, що показав як черговість поєднання кадрів можуть відтворювати місце чи дію героїв кадру.

«Залити»/ «злити» – професійна назва процесу перенесення відзнятого оператором матеріалу в комп'ютер для подальшого монтажу/ редагування.

Зйомка – основний творчий і технічний процес на телебаченні, у результаті якого зображення (синхронно із звуком) фіксується на окремому носії (плівці, лазерному диску, карті пам'яті тощо).

Зйомка прискорена (англ. *Overcranking/ Slow motion/ High-speed*) – технологія зйомки із ефектом уповільнення руху, що досягається завдяки відеофіксації з кадровою частотою вище 25 кадрів на секунду.

Зйомка уповільнена (англ. *Undercranking/ Timelapse*) – технологія запису відео з ефектом прискорення руху, що досягається завдяки запису з кадровою частотою менше 24 кадрів за секунду (найчастіше 12).

«Картинка» – професійна назва відеоряду в цілому на телебаченні.

Кейнг (англ. *Keying*) – технологія відокремлення об'єкту від зеленого чи синього фону хромакея.

Кітч (нім. *kitsch* – «дешево», «невишукано») – комбінований жанр телевізійного продукту для великої й невимогливої глядацької аудиторії, з'явився в Америці як результат сценічного бурлеску.

Клінап (англ. *Clean up*) – технологія видалення у кадрі зайвих деталей (наприклад мікрофонів, дротів, відображень оператора в дзеркалі тощо).

Люмакей (англ. *Luma key*) – технологія заміни найяскравішої або, зрідка, найтемнішої частини зображення.

Люфт (нім. *luft* – «повітря») – термін, який використовують на телебаченні для опису фрагменту дійсності; зафіксований камерою фрагмент події, який потрапляє у матеріал під час монтажу без редагування (фрагмент виконання пісні, оригінальне відео зі звуком з акції тощо). Синонімом до цього поняття є *лайф* або *флай* (характерний для прямого ефіру).

Маска (англ. *Matte/ Mask*) – технологія заміщення фрагменту одного зображення, шляхом накладання його поверх іншого.

Монтаж (телевізійний) – це мистецтво поєднувати окремі фрагменти так, щоб глядач отримав враження безперервного руху (фр. *montage* – «збирання/ збір»). Англіїці називають його простіше – *cutting*, тобто «різка».

Моушн – це технологія анімування статичного зображення для телебачення, яка здійснюється за допомогою комп'ютерних програм.

Моушн блюр (англ. *Motion blur*) – це ефект розмиття дії у русі, що використовується для додавання якого-небудь особливого динамічного навантаження і привернути увагу глядача на конкретний об'єкт.

Наплив (англ. *Dissolve/ Lap dissolve*) – ефект, при якому зображення одного кадру поступально переходить на відображення наступного (за допомогою подвійної експозиції).

«Оглядовка» – жаргонна виробнича назва закадрового коментаря на відеоматеріал міжнародного агентства чи на архівний матеріал.

«Оперативка» – жаргонна виробнича назва інформаційних телевізійних матеріалів про важливі події від МНС, МВС та інших структурних підрозділів цих установ.

«Паркет» («Паркетна зйомка») – відеофіксація офіційних заходів (візитів, засідань, сесій, нарад, перемовин тощо). Синонім – *протокольна зйомка*.

Перебивка – різновид відеокадру, що містить об'єкти чи деталі, які відсутні в попередньому і наступному кадрах при монтажі, але змістовно пов'язані: крупні плани очей інтерв'юйованого, рук, годинника, мікрофона, інтер'єру тощо.

Підводка – особливий прийом організації матеріалів телепрограми, що дозволяє органічно переходити від однієї теми до іншої. На телебаченні: це промова ведучого, що вводить глядача в тему, проблематику тощо наступного матеріалу (сюжету, репортажу тощо), який транслюватиметься.

Переходи – прийоми зв'язку між теле-, відеокадрами: витіснення, затемнення, наплив, подвійна експозиція, сковзання, розфокусування тощо.

Плашка – електронна підложка (графічна картинка) для розміщення титрів у програмі чи проекті.

«Повітря» – вільний простір над головою об'єкту/ предмету в кадрі.

Фантастика (наукова) або «Сайнсфікшн» (англ. *science* «наука» + *fiction* «белетристика»; «вимисел», «фантазія») – стиль художнього відображення реальності.

«Пресуха» – жаргонна назва матеріалів із пресконференцій, брифінгів, «круглих столів» тощо.

Рендеринг – процес формування відеоматеріалу за попередньо створеною комп'ютерною моделлю; при цьому «прораховуються» різні параметри і показники матеріалу (розміри екрану, частота звуку, кадрів; колір, ефекти, переходи тощо).

Розкадровка – ілюстраційний монтажний аркуш телевізійної програми (або телефільму) із зазначенням епізодів сюжету, переліком дійових осіб, запитаннями чи репліками ведучого, передбачуваним хронометражем відповідей тощо. Цей термін також вживається на позначення зйомки одного предмета/ об'єкта планами різної крупності.

Синопсис – короткий опис майбутнього телевізійного продукту, що стає фактологічною основою для створення розширеного варіанту сценарію конкретної програми чи проекту.

Слаг-лайн – заголовок новини на плашці, що коротко передає її зміст, розміщений у нижній частині екрану телевізора.

Спецефекти – виконані за допомогою спеціального електронного блока та комп'ютера розгортання чи згортання телеекранної шторки, різноманітні фігурні врізки, відбивки, інші специфічні переходи між кадрами, сюжетами.

Тайм-код – цифрові показники часу (хронометражу) телематеріалів чи відеозаписів, які будуть чи вже використанні під час монтажу відео.

Текстурування (англ. *Texturing*) – технологія надання певних якостей об'єкту (наприклад, якогось кольору, параметрів блиску, відображення, різних властивостей поверхності, рельєфу тощо).

Телесуфлер – пристрій із дисплеєм, на якому непомітно для глядача відображається текст промови (підводки, спічу) чи компонентів сценарію.

Титр – ім'я/ прізвище, посада / статус (інші регалії) особи, яка дає коментар.

Нарізка – процес відбору фрагментів відео чи аудіо; кліпове поєднання різних за триванням і значенням відрізків, яке ілюструє озвучений закадровий текст.

Лайв/ Лайф (від англ. *live* – «наживо») – частина журналістського матеріалу з природнім звуком (інтершумом), без закадрового озвучування/ коментаря тощо.

Лайв-ту-тейп (абр. *LTT*) – специфічний різновид зйомки відео, коли кореспондент постійно знаходиться в кадрі й бере участь в подіях, про які розповідає за кадром.

Імпровізація (в кадрі) – особливий вид творчості на телебаченні, реалізація якої відбувається безпосередньо у процесі зйомки чи у момент трансляції.

Інвент-екшн – провокативна дія чи подія в межах телевізійного матеріалу, головна мета якої є привернення уваги до цього сюжету, програми у цілому.

Інсерт (англ. *Insert* «вставка») – процес включення до телепрограми іншої (розважальної, рекламної) інформації (графічної, текстової, візуальної тощо).

Композиція (телевізійного кадру) – відбір деталей і предметів для зйомки та їх компонування в межах кадру, яка дозволяє максимально наповнити його візуальною інформацією задля вираження основного задуму автора.

Фон (грец. *phone* – «звук», «голос») – музика або шуми, на тлі яких розгортається основний сюжет радіо- чи телепрограми (музику використовують для посилення естетичного впливу, а шуми – для досягнення ефекту присутності). **Фон** (телевізійний) – те саме, що й тло.

Фронтпроекція (англ. *Front-projection*) – технологія комбінованої зйомки, у результаті якої суміщається об'єкт у кадрі з раніше відзнятим фоном.

«Хедлайн» («важняк», «цвях») – жаргонна назва інформаційних матеріалів про найголовніші події, за участю перших осіб держави.

«Хромакей» – технологія суміщення двох і більше зображень чи відеокадрів в одній композиції, яка здійснюється завдяки однотонному кольоровому фоні (зеленому чи синьому).

Кольорокорекція – процес внесення змін в оригінальний (натуральний) колір телевізійного зображення.

Шапка – графічна заставка із назвою програми чи проєкту.

Шпігель – короткий дайджест (елемент новинного випуску) про те, що глядач побачить й почує у новинному випуску в певний час чи у наступних випусках.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Дмитровський З. Телевізійна журналістика : навч. посіб. Вид 3-тє, доповн. Львів : ПАІС, 2009. 224 с.
2. Мой Д., Ордольтф М. Телевізійна журналістика: практична журналістика / за загал. ред. В. Іванова ; пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, 2019. 234 с.
3. Тернова А., Захарс Т. Телевиробництво : навч. посіб. для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Журналістика». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 150 с.
4. Тернова А., Рогова Т. Студійний практикум. Комп'ютерні основи професійної діяльності : навч.-метод. посіб. для студентів освітньої програми «Журналістика» спеціальності 061 «Журналістика» денної та заочної форм навчання. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.
5. Яковець А. Телевізійна журналістика: теорія і практика : підручник. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 240 с.

Додаткова:

1. Бойд Е. Ефірна журналістика: технології виробництва ефірних новин / пер. з англ. О. Колот. Київ : Київська типографія. 2007. 429 с.
2. Гоян В. Журналістська творчість на телебаченні : монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 319 с.
3. Журналістика: словник-довідник / авт.-уклад. І. Л. Михайлин. Київ : Академвидав, 2013. 320 с.
4. Лісневська А., Коженівська Т. Мистецтво телевізійного репортажу : навч.-метод. посіб. для студ. з напряму підготовки «Кіно-, телемистецтво» та «Тележурналістика». Луганськ : ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 190 с.
5. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо. Запоріжжя : Дике поле, 2006. Т 2. 348 с.
6. Організація телевізійного виробництва : конспект лекцій / В. С. Лазебний, В. М. Бакіко, О.О. Омелянець ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/23649/1/OTV.pdf>.
7. Сербенська О., Бабенко В. Основи телетворчості : практикум. Львів : ПАІС, 2007. 112 с.
8. Снурнікова Ю. Інформаційне телебачення : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. 72 с.
9. Стівенс М. Виробництво новин: телебачення, радіо, Інтернет / пер. з англ. Н. Гороховець. Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. 407 с.

10. Тернова А. Технологічні прийоми операторської майстерності при підготовці якісного аудіовізуального матеріалу. *Молодий вчений*. Серія «Соціальні комунікації». Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2014. №1 (03). С. 245–249.
11. Шевченко В. Операторська майстерність : навч. посіб. Харків : Майдан, 2012. 104 с.
12. Gerald Millerson. *Effective TV Production (Media manuals)*. URL: <https://www.ebay.com/itm/Effective-TV-Production-Media-manuals-By-Gerald-Millerson-/312860754051>.
13. Herbert Zettl. *Television Production Handbook*. 12th Edition. Mason, 2015. URL: <https://www.cengagebrain.co.uk/shop/isbn/9781285052670>.
14. Production management (TV). *BBC ACADEMY*. URL: <https://www.bbc.co.uk/academy/en/collections/tv-production-management>.
15. Ralph R. Donald, Riley Maynard, Thomas D. Spann. *Fundamentals of Television Production*. 2nd edition. New York, United States : Taylor & Francis Inc, 2007. 340 p.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт ТРК «Україна». URL: <https://kanalukraina.tv/>.
2. Офіційний сайт 24 каналу. URL: <https://news.24tv.ua>.
3. Офіційний сайт каналу «1+1». URL: <https://1plus1.ua/ru/1plus1video>.
4. Офіційний сайт каналу «СТБ». URL: <https://www.stb.ua/ru/>.
5. Офіційний сайт Національної суспільної телерадіокомпанії України (НСТУ). URL: <https://corp.suspilne.media/>
6. Офіційний сайт каналу ICTV. URL: <https://ictv.ua/ua/>.
7. Офіційний сайт каналу ZOOM. URL: <http://zoomua.tv/ua>.
8. Офіційний сайт Новий каналу. URL: <https://novy.tv/ua/>.
9. Офіційний сайт каналу Мега. URL: <http://megatv.ua/>.
10. Офіційний сайт каналу «Наука». URL: <https://www.facebook.com/groups/naukatv>.
11. Офіційний сайт каналу «Терра». URL: <https://www.youtube.com/channel/UCjzKbQSSep1PW0rIjfA1N2w>.
12. Офіційний сайт «Радіо Свобода». URL: <https://www.radiosvoboda.org/>.
13. Офіційний сайт «Детектор медіа». URL: <https://detector.media/>.
14. Офіційний сайт BBC. URL: <https://www.bbc.com/>.
15. Офіційний сайт CNN. URL: <https://edition.cnn.com/>.

ДОДАТОК А

ІНСТРУКЦІЯ З ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ під час лабораторних занять у навчальній лабораторії телевізійної журналістики

Насамперед студенти мають дотримуватися наказів, розпоряджень, що рекомендуються Відділом охорони праці та пожежної безпеки (вони розміщені на офіційному сайті Запорізького національного університету за покликанням: <https://www.znu.edu.ua/ukr/university/pidrozdzily/1321/1438>). Зокрема: Наказ від 20.08.2020 року № 18 АГП «Про проведення інструктажів з ОП, БЖД та ПБ зі студентами та співробітниками», Наказ № 05 АГП від 27.01.2021 року «Про протипожежну безпеку та протипожежний режим в університеті», Наказ ректора ЗНУ від 29.01.2019 року № 09 АГП «Інструкція з БЖД для студентів ЗНУ».

Вступний інструктаж є першим етапом навчання основним правилам безпечної життєдіяльності студентів факультету журналістики під час освітнього процесу. На першому занятті проводиться відповідний інструктаж (№ 10) викладачем навчальної дисципліни, вивчення якої передбачене виконання практичних завдань і самостійної роботи у спеціалізованих аудиторіях навчальної лабораторії телевізійної журналістики. Відповідний запис про проходження інструктажу здійснюється у журналі з охорони праці та пожежної безпеки навчальної лабораторії телевізійної журналістики.

Оскільки лабораторія оснащена телевізійною технікою та пристроями, оргтехнікою та комп'ютерами для редагування відеоматеріалів – то ж постає потреба дотримуватися не тільки загальних інструкцій з БЖД, а й окремих правил перебування на території навчальної лабораторії та під час виконання практичних завдань та самостійної роботи у її спеціалізованих навчальних аудиторіях (зокрема телестудії, редакторській, монтажній).

Перебування на території лабораторії передбачає таке: у коридорах вести себе спокійно, не бігати та не штовхатися, не розмовляти голосно та не порушувати інші правила внутрішнього розпорядку університету загалом.

Під час перерви між парами занять студентам доцільно вийти з аудиторії чи інших навчальних приміщень для забезпечення природною вентиляцією та створення необхідного мікроклімату для подальшої роботи.

При можливості необхідно виходити на відкрите повітря чи до відкритих вікон та інших місць, де є доступ до свіжого повітря. У зимовий період року, верхній одяг необхідно обов'язково знімати та здавати у роздягальню. При більш низьких температурах, у порядку виключення на території лабораторії дозволяється знаходитись у легкому верхньому одязі.

Під час занять: потрібно старатися якомога менше шуміти, розмовляти, при необхідності, тихо. Рівень шуму до 80 ДБ вважається безпечним для життєдіяльності людини. На період виконання практичних завдань в лабораторії мобільні телефони необхідно вимикати, адже вони створюють певні електромагнітні хвилі, що впливають на роботу інших технічних засобів. За

необхідності, можна встановлювати на режим «без звуку», адже дзвінки телефонів суттєво відволікають увагу студентів від навчального процесу.

Вимоги безпеки під час роботи з комп'ютером, ноутбуком, принтером, плазмовою панеллю, LCD-дисплеєм та іншою оргтехнікою. Оргтехніку вмикають для роботи тільки співробітники лабораторії, або ж викладач, який веде заняття. Студенти самостійно не вмикають електромережі та пристрої живлення до інших технічних засобів. Однак, перед початком роботи над виконанням завдань вони мусять переконатися візуально у справності електричних шнурів і вилок, вимикачів та інших засобів управління персональним комп'ютером та оргтехнікою.

При виявленні будь-яких несправностей (нестабільної роботи монітора чи системного блоку комп'ютера, ноутбука, оргтехніки; появи незвичного звуку; мимовільного відключення; іскріння чи інтенсивного нагрівання; виявлення запаху диму тощо) – негайно повідомити про це завідувача навчальної лабораторії та викладача. Категорично забороняється студентам, за будь-яких обставин, чіпати роз'єми з'єднувальних кабелів, дротів, мережевих фільтрів, зарядних пристроїв живлення тощо.

При виникненні аварійної чи надзвичайної ситуації необхідно чітко виконувати вказівки викладача і при необхідності евакуюватися з приміщення та будівлі, керуючись схемою дій під час надзвичайних ситуацій у корпусі.

У навчальній аудиторії студент вивчає план, зміст і порядок виконання лабораторної роботи, а також безпечні методи і прийоми її якісного виконання. Необхідно дотримуватися дисципліни, зберігати тишу, не робити різких рухів, щоб не зачепити обладнання, різні прилади та інші відеозасоби, які використовуються при виконанні завдання за дозволом викладача.

Технічні засоби для виконання лабораторного завдання треба розміщувати на своєму робочому місці так, щоб запобігти їх падінню або перекиданню. Не можна приступати до роботи з технічними засобами у вологому одязі чи з вологими або мокрими руками.

Студентам забороняється самостійно переміщувати та переносити системний блок, монітор, будь-яке інше обладнання, яке знаходиться під напругою. Треба пам'ятати, що безпечна відстань від екрану має бути 55–65 см., а кут нахилу монітора комп'ютера чи ноутбука по відношенню до вертикалі повинен складати 10-15° (градусів), кут зору комп'ютерного екрана повинен бути прямим і становити не менше 90°.

Під час виконання роботи не можна здійснювати будь-яке фізичне втручання у пристрої та залишати включене обладнання без нагляду. Не можна допускати до комп'ютера та інших пристроїв сторонніх осіб, які не беруть участі у виконанні практичних завдань. Забороняється класти будь-які інші предмети на комп'ютерне обладнання, монітори, оргтехніку, периферійні пристрої та наявне відеооснащення чи іншу телевізійну техніку, не можна захаращувати робоче місце для виконання практичного завдання сторонніми предметами чи речами.

Самостійно розбирати, знімати захисні пристрої з обладнання і працювати без них, проводити ремонт електронної та електронно-механічної

частини комп'ютера, периферійних пристроїв, оргтехніки студентам категорично забороняється. Ці види робіт може здійснювати тільки фахівець чи інженер з технічного обслуговування комп'ютерної техніки університету.

Водночас, працювати на клавіатурі та з комп'ютерною мишею треба спокійно, не можна інтенсивно стукати клавішами клавіатури та з силою клікати та стукати по столу (килимку) мишею.

Тривалість безперервної роботи за комп'ютером та іншою оргтехнікою передбачає не більше 2-х год. Через кожну годину роботи треба робити перерву тривалістю 15 хв. При поганому самопочутті, появі головного болю, запамороченні тощо треба припинити роботу і повідомити про це викладача. При незначній втомі – рекомендується зробити нетривалу перерву, під час якої (не заважаючи іншим студентам) можна заплющити очі для відпочинку, швидко ними поморгати чи порухати очима з боку в бік та вгору/ вниз, відвести погляд вбік від монітору комп'ютера чи ноутбука. Також можна зробити рухи головою, руками та корпусом, щоб зняти напругу тіла й відпочити, при цьому краще вийти з аудиторії та провести це в коридорі.

Вимоги безпеки під час роботи з телевізійною технікою (відеокамерою, суфлером, аудіо- та відеомікшерами, телевізійним краном, штативами, світловими пристроями, мікрофонами та іншим оснащенням). Категорично забороняється некоректна експлуатація та робота не за інструкцією з відповідними технічними засобами: кидання, розхитування, механічні пошкодження, використання комплектуючих і кріплень не за призначенням, неприпустиме приєднання і від'єднання супровідних пристроїв технічних засобів і джерел живлення. Необхідно дотримуватися головних заходів щодо збереження майна і обладнання лабораторії, технічних засобів і техніки для виготовлення телевізійних матеріалів.

Під час роботи з телевізійною камерою необхідно використовувати штатив для неї. Важливо міцно закріпити її на підставці штативу. При здійсненні зйомки без штативу треба тримати камеру двома руками. Одну руку варто всунути в ремінну ручку-петлю, іншою – здійснювати управління відеозйомкою. Лікті рук при цьому краще притиснути до тіла. Торкатися пальцями датчиків налаштування камери, накамерного світлового пристрою чи закривати рукою мікрофон забороняється. Під час статичної зйомки необхідно поставити ноги на ширині плечей, а при зйомці в русі – завжди контролювати опорну ногу.

Під час виконання завдання поза навчальних класів, наприклад при подієвій зйомці нарізних локаціях, варто переконатися, що ступні ніг стоять на нерухомій поверхні і немає небезпеки поштовхів іншими людьми або будь-якими предметами. Забороняється зйомка з прямим потраплянням сонячних променів в об'єктив камери та з порушенням температурного режиму експлуатації технічних засобів (перегрівання/ переохолодження) задля стабільної роботи техніки й її збереження.

Натискати кнопки режиму «ввімкнення/ вимкнення» треба здійснювати без різкого силового натискання. Поєднувати засоби для безпечної роботи техніки необхідно без механічних зусиль та до відповідного звукового сигналу

про їх повне з'єднання, для від'єднання компонентів – спочатку треба послабити засоби блокування, повернувши їх проти годинникової стрілки.

Під час роботи з трансфокатором відеокамери забороняються різкі рухи відповідного важільця. Для досягнення необхідного ефекту (зміни фокусної відстані чи здійснення зумування) треба постійно тримати палець на важільці трансфокатора і рухати ним повільно, без різких рухів і натискань.

Забороняється форматування внутрішнього носія запису відеокамери за допомогою комп'ютера. Це призведе до неналежної роботи відеокамери у подальшому. З'ємну карту пам'яті треба регулярно чистити від непотрібних відеозаписів, її переповнення призведе до її поломки та втрати відео.

Перегинати чи скручувати дроти живлення оснащення забороняється, оскільки це призводить до їх несправності чи нестабільної роботи. Не можна ставити штатив для відеокамери чи ніжки освітлювальних пристроїв, стійку суфлера та інше оснащення на дроти електроживлення.

Суфлер із компактним корпусом (п'єдесталом) – це пристрій, який працює на основі відповідного комп'ютерного забезпечення. То ж необхідно спочатку увімкнути комп'ютер, запустити відповідну програму для роботи – і тільки потім умикати суфлер. Забороняється його включення при підготовчому етапі виконання практичних завдань студентом, а також використання ніжнього управління під час підвищеної вологості взуття, бруду чи пилу на ньому.

Торкатися руками монітору суфлера не можна, це приводить не тільки до його забруднення, а й до механічного пошкодження ключових компонентів пристрою. Для зміни розташування суфлера у навчальному класі (на знімальному майданчику телестудії) необхідно спочатку послабити кріплення на коліщатах п'єдесталу, перемістити його на необхідне місце, а потім затиснути кріплення у відповідній позиції.

Робота з телевізійною камерою за допомогою крану передбачає попередню фіксацію його на підлозі. Забороняється встановлення камери на кран без перевірки міцності з'єднання його частин та безпечної відстані до інших предметів й оснащення у спеціалізованій аудиторії. Рухати краном також треба повільно, без різких змін напрямку. Відпускати важіль управління забороняється.

Кожен вид мікрофону передбачає різний принцип експлуатації. Забороняється використовувати мікрофони не за призначенням та його невідповідне приєднання до техзасобів. Необхідно уникати їх механічного пошкодження, а також недопустимого конденсату чи потрапляння вологи.

Про завершення виконання лабораторного завдання студенту необхідно повідомити про це викладача. Технічні засоби необхідно здати на перевірку щодо справності та для очищення задля подальшого належного використання іншими студентами, які виконуватимуть практичні завдання в аудиторіях лабораторії. Після цього пристрої зберігаються у відповідних місцях навчальної лабораторії телевізійної журналістики.

Після завершення виконання практичної роботи студентами пристрої навчальної лабораторії (комп'ютер, плазмову панель, колонки та іншу техніку) від електромережі через відповідні тумблери вимикають виключно

співробітники лабораторії. Протирання зовнішніх поверхонь робочих місць для виконання різних видів практичних робіт здійснюється відповідним персоналом університету.

Студенти мають дотримуватися санітарних норм і особистих правил гігієни, не смітити, не вживати їжі та напоїв, не розчісуватися безпосередньо у процесі виконання робіт чи перебування у спеціалізованих аудиторіях.

Під час підготовки та проведення занять у спеціалізованих аудиторіях навчальної лабораторії телевізійної журналістики і виконання практичних завдань до лабораторних занять та самостійної роботи треба виховувати у студентів бережливе ставлення до обладнання і технічних засобів, які необхідні для підготовки аудіовізуальних матеріалів та набуття майбутніми медійниками необхідних практичних навичок і вмінь.

ДОДАТОК Б

ТАБЛИЧНА ФОРМА ТЕЛЕВІЗІЙНОГО СЦЕНАРІЮ

СЦЕНАРІЙ

формат проєкту, програми «Назва»

Авторська група: ім'я та прізвище

(за необхідності, можна виокремити ролі кожного учасника авторської групи

режисер: ім'я та прізвище

сценарист: ім'я та прізвище

оператор: ім'я та прізвище

монтажер: ім'я та прізвище

... тощо)

№ кадру, епізоду	Хронометраж	Відеоряд	Аудіоряд	Примітки
	Вказати початок та завершення кожного кадру (незалежно від його хронометражу), наприклад: 0,5 -1 сек., що використовується для «перебивки» – це на етапі препродакшену. У період постпродакшену здійснюється розкадровка: 00:00:01-00:00:04	<p>Крупність планів: дальній, загальний середній I, II крупний, макроплан тощо.</p> <p>Об'єкт/ предмет зйомки (хто чи що є в кадрі)</p> <p>Локація (місце зйомки)</p> <p>За потреби – наявність панорам, її різновиди; ракурси зйомки</p>	<p>Закадровий текст</p> <p>Звуковий супровід (фонова музика, шуми, особливі звуки тощо)</p> <p>Інтершум (природні, натуральні звуки і шуми)</p> <p>Змішані звуки чи музика (їх поєднання)</p>	<p>Програма, в якій монтується.</p> <p>Ефекти, які застосовані.</p> <p>Різновиди кадрів: одно- чи багатопланові, запасні, опорні, «кадр в кадрі»... та інші специфічні прийоми зйомки чи монтажу (прискорення, перехід у чорно-біле зображення, зйомка через об'єкт, прихована зйомка ...)</p> <p>Титри: ім'я та прізвище, посада</p> <p>Використана музика: назва та автор</p> <p>Інфографіка чи графічні елементи програми</p> <p>Додаткове Оснащення: кілька відекамер, кран,</p>

				стедікам, рейки, квадрокоптер, освітлювальні прилади, накамерне світло, софіти тощо Необхідні реквізити для зйомки (стіл, стілець, квіти тощо)
--	--	--	--	---

❖**Увага!** Для аудіовізуальних робіт, особливо які подаються на конкурс для отримання фінансування на їх виготовлення, створюються режисерські сценарії за дещо іншою табличною формою. Наприклад, такою:

№ сцени та кадру	Хроно-метраж	Розкадрування. Намальовані мізансцени, схеми розміщення реквізиту, знімальної техніки, учасників зйомки	Об'єкт зйомки. опис локації, в якій відбувається дія в поточному кадрі.	Крупність плану: дальній, загальний, середній, великий, детальний тощо.	Опис дії, що відбувається в кадрі	Звук/ діалоги (репліки персонажів)	Реквізит/ примітки
------------------	--------------	---	---	---	-----------------------------------	------------------------------------	--------------------

До речі, план сценарію до телевізійного фільму або серіалу включає ще одну колонку під назвою «сценарний день». Вона необхідна, щоб чітко орієнтуватися, *що?* і *в який день?* буде зніматися на відеокамеру, адже аудіовізуальні роботи такого плану передбачають тривале у часі виробництво.

❖**Увага!** Перед формуванням сценарію до телевізійної програми спочатку пишеться *синопсис* до неї. Це короткий опис майбутнього аудіовізуального продукту, що стає фактологічною основою для створення розширеного варіанту телевізійного сценарію конкретної програми чи проєкту. У ньому зазначається головна лінія викладу матеріалу та зміст його епізодів (дій).

Також зазначається таке: робоча назва програми, загальний хронометраж, структура телепроєкту (рубрики та їх назви чи тематичне спрямування, наявність ведучого, їх тривалість тощо). Склад виконавців та їх ролі у телепроєкті. Опис кольорової палітри графічних елементів програми: заставки (інтро), плашки, логотип, відбивки, перебивки, титрів загальних і титрів фінальних тощо. Зважте на те, що відповідно до обраного формату вашого відеопроект, у сценарії можуть бути зазначені епізоди (сцени), що передбачає формування сюжетної структури матеріалу за такою схемою: зав'язка (експозиція), розвиток дії (конфлікт/ проблематика, головні герої), кульмінація (найвища точка матеріалу, несподіваність розв'язання питання чи проблеми), розв'язка (завершення історії та кінцева, завершальна подія).

Необхідно також зазначити час виконання відеоробіт та представлення на загал фінального варіанту (дедлайн). Вказуються також можливі платформи (телеканал, YouTube-канал, соціальні мережі, відеоподкаст сайту тощо) для опублікування матеріалу, оскільки це впливає на технічні характеристики (роздільну спроможність відеофайлів) аудіовізуального продукту.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Ранкові програми: структурно-змістові особливості.
2. Трансформація жанру інтерв'ю: від телебачення до YouTube.
3. Дуалістична форма подачі новинного контенту в ефірі українських телевізійних мовників.
4. Технологія підготовки подієвого репортажу: сучасні тенденції.
5. Висвітлення побутових та сімейних проблем у рамках розважально-ігрових шоу.
6. Стендап та його різновиди у прямоефірних програмах українських телевізійних мовників.
7. Поліфункціональність ведучого у телевізійних журналах.
8. Технологія продакт-плейсмент в розважальних програмах українських телеканалів.
9. Технологія адаптації форматів на українському телебаченні: конфліктні ситуації.
10. Динаміка зміни іміджу ведучих у різножанрових програмах.
11. Підсумкові інформаційно-аналітичні програми на телебаченні: використання жанру і методу інтерв'ю.
12. Технологія адаптації форматів, пов'язаних із модельним бізнесом на українському телебаченні.
13. Технологічні прийоми й методи «увиразнення» відеоматеріалу.
14. Сучасні цифрові технології у виробництві телематеріалів.
15. Зображальний інструментарій у ранкових шоу-програмах.
16. Екранні способи подачі аналітичного телевізійного контенту.
17. Прямоефірний контент як вияв майстерності телерепортера чи ведучого програми.
18. Верстка інформаційних програм на регіональних телеканалах.
19. Застосування інструментів моушн-дизайну на телебаченні.
20. Медійні особи-іноземці у сучасному телевізійному просторі України.
21. Використання емоційно-забарвленої лексики в рамках телевізійного ефіру.
22. Кольористика екранного оформлення телевізійного контенту.
23. Новітні жанри телевізійного аудіовізуального контенту.
24. Феномен телевізійного серіаліті українського виробництва.
25. Порушення журналістської етики в ефірі новин загальнонаціональних телеканалів: порівняльно-зіставний аналіз.
26. Тотожність екранних образів: сучасні аспекти.
27. Технологія відображення дійсності в реаліті-шоу (на прикладі українських телепрограм).
28. Патріотичний контент: жанрова реалізація на регіональних ТК.
29. Проблематика спецпроектів на провідних телеканалах України.
30. Проблематика програм художньої телепубліцистики.
31. Сучасні тенденції нелінійного монтажу (редагування) телематеріалів.

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Тернова Алла Іллівна

**СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ. ТЕЛЕБАЧЕННЯ.
ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПРОДУКТУ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до лабораторних занять для здобувачів вищої освіти
бакалавра спеціальності 061 «Журналістика»
освітньої-професійної програми «Журналістика»
денної форми здобуття освіти

Рецензент *Н. В. Романюк*

Відповідальний за випуск *Л. В. Чернявська*

Коректор *А. І. Тернова*